

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydensuojelulain eräitä asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveyshaittojen ehkäisemiseen, vähentämiseen ja poistamiseen liittyviä säännöksiä. Asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisiä olosuhteita koskevia mittauksia, näytteenottoa, tutkimuksia tai selvityksiä viranomaisvalvontaa varten tekevien niin sanottujen ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksia täsmennettäisiin. Valvontaan liittyvän päätöksenteon tueksi terveydensuojeluviranomainen voisi käyttää ulkopuolisen asiantuntijan tuottamaa tietoa asunnosta tai muusta oleskelutilasta.

Asiantuntijana voisi jatkossa toimia vain määritellyn koulutuksen suorittanut tai vastaavat tiedot omaava henkilö. Lisäksi asiantuntijana toimiminen edellyttäisi henkilön sertifiointia valtakunnalliseen järjestelmään nykyisen erillisen kuntakohtaisen hyväksymismenettelyn sijaan. Kuntien viranomaisilta poistettaisiin asiantuntijoiden pätevyyden arviointitehtävät. Sertifioidut asiantuntijat mer-

kittäisiin julkiseen tietojärjestelmään, josta käy ilmi pätevyyden voimassaolo. Kunnan terveydensuojeluviranomainen tai tutkimuksen muu tilaaja, kuten kiinteistön omistaja tai isännöitsijä, voisi tarvittaessa varmistaa asiantuntijan pätevyyden tietojärjestelmästä. Jos asiantuntija ei täyttäisi enää edellytetyjä pätevyysvaatimuksia, hänet voitaisiin poistaa tietojärjestelmästä.

Lailla täsmennettäisiin lisäksi kiinteistön omistajan ja asunnon tai oleskelutilan haltijan vastuunjako terveyshaitan poistamisesta, tarkastuskertomukseen liitettäviä tallenteita, tahdonvastaista asunnon tai muun oleskelutilan tarkastusta sekä kunnan viranomaisen perimiä maksuja koskevia säännöksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Ulkopuolisen asiantuntijan pätevyysvaatimusten täyttäminen edellyttää kuitenkin 24 kuukauden siirtymäaikaa lain voimaantulosta asiantuntijoiden pätevytykselle.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
1.1 Valtioneuvoston periaatepäätös rakennusten kosteusvaurioiden ja niiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseksi.....	3
1.2 Kosteus- ja hometalkoot toimenpideohjelma.....	3
1.3 Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietintö.....	3
1.4 Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma.....	4
1.5 Terveydensuojelulain ja maankäyttö- ja rakennuslain välinen suhde.....	4
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö ja kehitys.....	5
2.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	6
Ruotsi.....	6
Norja.....	6
Tanska.....	7
Kanada.....	7
2.3 Nykytilan arviointi.....	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	9
Julkistaloudelliset vaikutukset.....	9
Kuntataloudelliset vaikutukset.....	9
Yritystaloudelliset vaikutukset.....	10
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
4.3 Ympäristö- ja terveysvaikutukset.....	10
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	11
5 ASIAN VALMISTELU.....	11
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	11
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	12
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	17
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	17
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	27
3 VOIMAANTULO.....	27
4 PERUSTUSLAINMUKAISUUS JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	28
LAKIEHDOTUS.....	32
Laki terveydensuojelulain muuttamisesta.....	32
LIITE.....	36
RINNAKKAISTEKSTIT.....	36
Laki terveydensuojelulain muuttamisesta.....	36

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Sisäilman huono laatu on yksi maamme suurimmista ympäristöterveysongelmista. Kosteus- ja homevauriot ovat yksi tärkeimmistä syistä huonoon sisäilman laatuun. Tämä taas aiheuttaa merkittäviä terveydellisiä haittoja ja suuria kansantaloudellisia kustannuksia. Joka toisessa rakennuksessa on havaittavissa merkkejä ylimääräisestä kosteudesta. Ongelma koskee kaikkia rakennustyyppisiä ja suurta osaa rakennuskantaa. Päivittäin noin 750 000 suomalaista altistuu merkittävälle kosteus- ja homevaurioille. Rakennusten terveyshaitoista aiheutuneiden sairauksien kustannukset ovat puolestaan noin 450 miljoonaa euroa vuodessa.

Rakentamisen painopiste siirtyy tulevina vuosina entistä enemmän uudisrakentamisesta korjausrakentamiseen, jolloin tarvitaan uudenlaista osaamista etenkin kosteusvaurioiden ja muiden sisäilmaongelmien tutkimisen ja korjaamisen osalta.

1.1 Valtioneuvoston periaatepäätös rakennusten kosteusvaurioiden ja niiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseksi

Valtioneuvosto teki 18 päivänä syyskuuta 2008 periaatepäätöksen toimenpiteistä rakennusten kosteusvaurioiden ja niiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseksi. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti edistetään rakennuskannan terveellisyttä ja turvallisuutta luomalla yhtenäiset menettelytavat rakennusten kosteus- ja homevaurioiden sekä rakenteellisen turvallisuuden puutteiden todentamiseen ja korjaustarpeen arvioimiseen.

1.2 Kosteus- ja hometalkoot toimenpideohjelma

Valtioneuvosto päätti 24 päivänä helmikuuta 2009 pidetyssä politiikkariihessään käynnistää valtioneuvoston periaatepäätök-

sen nojalla viisivuotisen Kosteus- ja hometalkoot toimenpideohjelman. Ohjelman toimeenpano on ajoittunut vuosille 2010—2014 ja sitä on jatkettu vuoden 2015 loppuun asti. Ohjelman tavoitteena on saattaa alkuun maamme rakennuskannan tervehdyttäminen, vähentää kosteus- ja homevaurioiden aiheuttamia terveyshaittoja, taloudellisia menetyksiä ja estää uusien vaurioiden syntyminen. Yhtenä merkittävimpänä kosteus- ja hometalkoiden osana oli kehittää rakentamiseen, kosteusvaurioiden korjaamiseen ja kiinteistöjen terveydellisten olosuhteiden arviointiin liittyvää osaamista. Kosteus- ja hometalkoiden koulutuksen kehittämishankkeessa (2010—2012) tavoitteena on ollut eri tahojen yhteistyöllä sovittaa yhteen rakennusterveyteen liittyvät koulutus- ja pätevyysvaatimukset siten, että kiinteistön terveydellisten olosuhteiden arvioitsijoiden, kosteusvauriokuntotutkijoiden, korjausten suunnittelijoiden ja korjauksia valvovien henkilöiden pätevyyden arviointia varten olisi käytettävissä erilliset, mutta yhteensopivat pätevyysvaatimukset, joista säädettäisiin maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) sekä terveydensuojelulaissa (763/1994).

1.3 Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietintö

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on antanut mietinnön rakennusten kosteus- ja homeongelmista 2 päivänä toukokuuta 2013. Mietintö sisälsi 14 toimenpide-ehdotusta, joihin hallituksen tulisi ryhtyä. Eduskunta hyväksyi kyseisen mietinnön ja toimenpiteet 22 päivänä toukokuuta 2013. Mietinnössä on esitetty, että hallitus ottaisi jo nyt käynnissä olevissa maankäyttö- ja rakennuslain sekä rakentamismääräyskokoelman muutosten valmistelussa rakennusterveyden paremmin huomioon. Valmisteluun tulee sisältyä myös selkeät rakennusalan pätevyysvaatimukset, joiden avulla parannetaan alan osaamista ja lisätään pätevien asiantuntijoiden määrää. Lisäksi pätevyysvaatimusten tulee olla yhdenmukaisia terveydensuojelulain ja työsuojelua koskevi-

en säädösten kanssa. Ehdotettavassa laissa määriteltäisiin eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnössä mainitut terveydensuojelulain mukaiset pätevyysvaatimukset.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnössä on tuotu esiin, että kuntien terveystarkastajien asiantuntemusta tulee parantaa, jotta terveyshaittaa epäiltäessä kyetään toimimaan mahdollisimman ammattimaisesti. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttö on harkittua ja siinä on huomioitu käytettävissä olevat voimavarat. Asiantuntijoilla voi olla kuntien terveydensuojeluviranomaisia syvällisempää ja kokemukseen perustuvaa aihealueen tietoa, mikä parantaa tutkimusten laatua. Riskinä puolestaan on, että kunnissa aihealueen asiantuntemus kapenee ja edellytykset arvioida asiantuntijoiden osaamista sekä käytettävien menetelmien luotettavuutta heikkenevät.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut ohjeita asuntojen ja muiden oleskelutilojen kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten tekijöiden olosuhteiden arvioimiseksi. Voimassa oleva asumisterveysohje on annettu vuonna 2003 (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaia 2003:1). Ohjeen soveltamisesta on laadittu myös erillinen opas. Asumisterveysohjetta ja siitä annettua soveltamisopasta on käytetty terveydensuojeluviranomaisten käsikirjoina asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydellisten olosuhteiden selvittämisessä ja arvioinnissa. Soveltamisoppaan tarkoituksena on ollut yhdenmukaistaa mittaus- ja muita käytäntöjä asunnontarkastuksessa.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnössä on esitetty myös, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin, jotta toimintatavat ja menetelmät kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseksi ovat nykyistä luotettavampia. Kosteus- ja homevauriokorjaukset ovat usein epäonnistuneet. Vireillä olevan terveydensuojelulain sekä asumisterveysohjeen uudistamisen yhteydessä tulee parantaa terveyshaittojen syiden etsimisessä käytettävien menetelmien laatua ja selkeyttä ohjearvojen käyttöä. Lisäksi kansalaisille on kerrottava, mitä kosteus- ja homeongelmasta ei tutkimustiedonkaan perusteella tiedetä.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mielestä on tärkeää pohtia, onko sisäilmakysymysten kokonaisuus hallinnassa koko prosessin ajan

ja ovatko kaikkien osapuolten toimivaltakysymykset selviä. Esimerkiksi kuntien terveydensuojeluviranomaisten toimivalta ja asiantuntemus eivät riitä ihmisten terveysoireiden arviointiin ja terveyshaittojen poistamiseksi tehtävien korjausten valvontaan.

1.4 Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma

Kataisen I hallitus on antanut marraskuussa 2013 rakennepoliittisen ohjelman Kataisen I hallituksen hallitusohjelman tavoitteiden toimeenpanemiseksi. Rakennepoliittisen ohjelman keskeinen tarkoitus on kuntien tehtävien karsiminen sekä kuntien menojen tasapainottaminen.

Rakennepoliittisen ohjelman (RAPO) toimeenpanosta annetussa hallituksen päätöksessä RAPO:oon liitteen 2 mukaan muun muassa kunnan terveydensuojelulain valvontatehtävät arvioidaan kattavasti. Tavoitteena on kuntien tehtävien karsiminen.

Esitysehdotuksella poistetaan kuntien viranomaisilta ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyyden arviointitehtävät, jolloin säästyneet henkilöresurssit voidaan vapauttaa valvontatyöhön. Kuntien menoja voisi säästyä arviolta noin 100 000 euroa vuodessa.

1.5 Terveydensuojelulain ja maankäyttö- ja rakennuslain välinen suhde

Terveydensuojelulain ehdotetussa sääntelyssä on keskeistä terveyshaitan arviointi, vaurion tunnistaminen ja todentaminen sekä terveyshaitan ehkäiseminen. Kyse on rakennuksen käytön aikana ilmenneestä terveyshaitasta ja sen arvioinnista.

Olemassa olevan rakennuksen mahdollisiin terveyshaittoihin sovelletaan terveydensuojelulakia. Terveyshaitan poistamiseksi tehtävään korjaustyöhön sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslakia eli esimerkiksi silloin kun korjausrakentamishanketta suunnitellaan ja kun se on rakennusvalvontaviranomaisen lupakäsittelyssä. Maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntö on keskeinen väline säännellä rakentamiseen liittyvistä vaatimuksista ja toimijoiden pätevyysvaatimuksista.

Terveydensuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisen yhteistoimintaa olisi tarkoituksenmukaista tiivistää nykyisestä. Yhteistoiminnan tärkeyttä on korostettu myös rakennuslainsäädännön uudistamisen esitöissä (HE 101/1998 vp). Mainitun hallituksen esityksen 166 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavaa: ”Ensisijaisesti terveellisyttä koskeva valvonta kuuluisi terveydensuojelulain (763/1994) mukaisesti kunnan terveystoimintamiehelle. Yhteistyö rakennusvalvontaviranomaisten kanssa luonnollisesti olisi tulevaisuudessakin erityisen tärkeää.” Jos terveystoimintamiehen poistamiseksi tehtävään korjaustoimintamiehen tarviin maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakennuslupa, asiassa tarvittavat menettelyt, toimenpiteen vaatimus ja toimijoiden kelpoisuus määrittävät maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön mukaan.

Terveydensuojeluviranomaisen tulisi rakennusteknisissä kysymyksissä olla tarvittaessa yhteydessä rakennusvalvontaviranomaiseen. Lisäksi terveydensuojeluviranomainen voisi tarvittaessa lähettää asunnontarkastuskertomuksen rakennusvalvontaviranomaiselle tiedoksi ja ohjata sen, jonka vastuulla terveystoimintamiehen poistaminen tai rajoittaminen on, yhteistoimintaan rakennusvalvontaviranomaisen kanssa rakennusluvun tarpeen selvittämiseksi. Rakennusvalvontaviranomainen ryhtyisi tarvittaessa asiassa toimiin sen mukaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään.

Ympäristövaliokunta on todennut hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain ja asuntokauppalain 7 luvun 7 §:n muuttamisesta antamassaan mietinnössä (9/2013 vp) että rakennusvalvontaviranomainen voi edellyttää, että rakennuslupahakemukseen liitetään myös pätevän henkilön laatima selvitys rakennuksen kunnosta. Lain 131 §:n 2 momentin 5 kohta ohjaa pätevyyden sääntelyn terveydensuojelulain soveltamisalaan kuuluvaan pätevysharkintaan, sillä rakennuslupavaiheessa edellytetty rakennuksen kunnan selvittäminen on tapahtunut terveydensuojelulain mukaisesti vaatimusten mukaisesti ja pätevyysvaatimukset ovat siten terveydensuojelulakiin perustuvia. Tästä syystä rakennuslupamenettelyssä ei erikseen aseteta maankäyttö-

ja rakennuslakiin perustuvia pätevyysvaatimuksia rakennusten kunnan selvittäjälle.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja kehitys

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi asunnon tai muun oleskelutilan olosuhteista johtuvan terveystoimintamiehen ehkäisemiseksi velvoittaa sen, jonka menettely tai toimenpide on syynä tällaiseen epäkohtaan, ryhtymään toimenpiteisiin terveystoimintamiehen poistamiseksi tai rajoittamiseksi terveydensuojelulain 27 §:n 1 momentin nojalla. Asunnossa ilmenevä terveystoimintamiehen voi johtua paitsi rakennuksesta myös asunnon virheellisestä käytämisestä, jolloin epäselvyyttä voi ilmetä siitä, onko velvoite kohdistettava rakennuksen vai asunnon haltijaan. Säännöksen suhteellisen väljästä sanamuodosta johtuen käytännön valvontatyössä on ilmennyt epäselvyyttä siitä tahosta, joka on vastuussa terveystoimintamiehen aiheutumisesta esimerkiksi silloin kun haitta on aiheutunut virheellisestä rakentamisesta.

Mittauksia, näytteenottoa, tutkimuksia tai selvityksiä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle valvontaa varten tekevällä ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla tarvittava asiantuntemus ja pätevyys terveydensuojelulain 49 §:n nojalla. Ulkopuolisen asiantuntijan on lain mukaan osoitettava käyttämiensä menetelmien luotettavuus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ennen kuin viranomainen voi käyttää tutkimuksista saatuja tuloksia päätöksenteon perusteena. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on tehtävä päätös ulkopuolisen asiantuntijan käyttämien tutkimusmenetelmien luotettavuudesta ennen tarkastusten ja tutkimusten teettämistä. Säännös sisällytettiin terveydensuojelulakiin vuonna 2001 ja sen tavoitteena oli kunnan terveydensuojeluviranomaisen työmäärän keventäminen.

Vuoteen 2009 mennessä noin 40 %:ssa kunnista oli arvioitu ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyyttä mainitun lainsäädännön nojalla. Ulkopuolisen asiantuntijan hyväksymisen vaatimukset ovat vaihdelleet kunnittain. Eräissä kunnissa asiantuntijoilta on edellytetty kirjallisten selvitysten esittämistä

henkilön ammattitaidosta, pätevydestä, tutkimusmenetelmistä sekä otteita työkohteiden tutkimusraporteista. Joissain kunnissa hyväksymispäätöksistä on peritty maksu. Suuri osa kuntien hyväksymistä ulkopuolisista asiantuntijoista on henkilösertifioitu rakennusterveysasiantuntijoiksi. Nykyisin Valtion teknillinen tutkimuslaitos (VTT) sertifioi asiantuntijat, jotka tekevät rakennusterveys selvityksiä. Henkilösertifiointista peritään tällä hetkellä 145 euron (+alv) suuruinen vuosimaksu. Henkilösertifiointi on vapaaehtoinen ja se on voimassa kaksi vuotta, minkä jälkeen sitä on haettava uudelleen viiden vuoden välein.

Erityisesti asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydellisten olojen valvonta ja sen vaatimukset ovat lisääntyneet vuosituhannen alusta lähtien, eivätkä kunnan terveydensuojeluviranomaisen henkilöresurssit, tarvittava tutkimuskalusto ja osaaminen ole aina riittäneet vaikeiden tapausten käsittelyyn. Asuntoihin ja muihin oleskelutiloihin liittyviä terveyshaittaepäilyjä käsitellään terveydensuojeluviranomaisessa noin 10 000 kappaletta vuosittain.

Terveydensuojeluviranomainen voi periä kiinteistön omistajalta hyväksymänsä taksan mukaisen maksun asunnossa tai muussa oleskelutilassa suoritetusta mittauksesta, näytteenotosta, tutkimuksesta tai selvityksestä terveydensuojelulain 50 §:n nojalla. Maksun perimisen edellytyksenä on, että nämä toimet liittyvät terveydensuojelulain 26 §:n mukaisten terveyshaittojen selvittämiseen.

2.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa rakennuskanta ja ilmasto-olosuhteet ovat lähes vastaavat kuin Suomessa. Myös lainsäädäntö on suurelta osin samanlaista.

Ruotsin rakennushallitus (Boverket) on tehnyt vuonna 2010 selvityksen Ruotsin rakennuskannan kunnosta. Ruotsissa on todettu 751 000 rakennuksessa sellaisia kosteus- ja homevaurioita, joilla voi olla haitallisia vaikutuksia rakennusten sisäilmaan. Luku on noin 36 % kaikista rakennuksista (koulut ja

päiväkodit pois lukien). Eniten vaurioita esiintyy pientaloissa. Joka kolmannessa rakennuksessa, jossa on todettu kosteusvaurioita, ovat rakennuksen käyttäjät raportoineet myös oireilusta. Tilanne vastaa paljolti Suomen tilannetta.

Terveydensuojelusta säädetään ympäristökaareissa (miljöbalk 1998:808). Ympäristökaari asettaa vähimmäisvaatimukset terveydensuojelun toimeenpanolle. Ympäristökaaren mukaan kunta vastaa terveydensuojelusta alueellaan. Ympäristökaaren mukaan valtioneuvosto voi antaa terveydensuojelua koskevia yleisiä määräyksiä. Keskusvalvontaviranomaisena on toiminut 1.1.2014 alkaen kansanterveysviranomaisen (Folkhälsomyndigheten) aikaisemman sosiaalihuollituksen (Socialstyrelsen) sijaan. Folkhälsomyndigheten voi täydentää hallituksen antamia määräyksiä yleisillä ohjeilla ja määräyksillä. Ohjeet ja määräykset koskevat muun muassa huoneistojen käyttöä eri tarkoituksiin, ilman epäpuhtauksia, melua ja muita vastaavia haittoja rakennusten sisällä. Folkhälsomyndigheten on antanut rakennusten sisäilmaolosuhteista ohjeita ja viitearvoja asuntojen ja muiden oleskelutilojen olosuhteiden arvioimiseksi. Laissa ei säädetä terveydensuojelun toimeenpanossa käytettävälle ulkopuolisille asiantuntijoille erillisiä pätevyysvaatimuksia.

Norja

Norjassa ei ole kattavia tilastoja kosteus- ja homeongelmien laajuudesta, mutta on arvioitu karkeasti, että 50 %:ssa kaikista kotitalouksista on jotain sisäilman laatuun vaikuttavia kosteusongelmia. Kosteusongelmia esiintyy Norjassa asuntojen lisäksi myös muissa rakennuksissa, kuten kouluissa, päiväkodeissa, vanhainkodeissa, sairaaloissa ja liikeraakennuksissa. Kosteusteknisistä asioista on säädetty rakentamismääräyksissä, joissa säädetään rakennusten suunnittelusta, rakentamisesta ja teknisistä vaatimuksista. Vastavasti kuin Suomessa, rakentamismääräykset pätevät vain uudisrakentamiseen, ei kaikkeen rakennuskantaan. Rakentamismääräysten mukaan vesi ja kosteus eivät saa aiheuttaa kosteusvaurioita, homeen ja sienten kasvua tai hygieniaan liittyviä ongelmia. Sisäilman

laadusta on säädetty erikseen koulutusta koskevassa laissa (Opplæringslova 1998, 2008), kansanterveyslaissa (Folkehelselov) ja työympäristölaissa (Arbeidsmiljøloven).

Työsuojelulainsäädännön mukaan työpai-koilla ja liikerakennuksissa ei saa esiintyä kosteus- ja homevaurioita. Jos työpaikalla on sellaiset olosuhteet, että niistä voi aiheutua vahinkoa työympäristölle ja terveydelle, viranomaiset voivat antaa tarvittavia korjausmääräyksiä. Kuntien terveystarkastajat eivät yleensä voi tarkastaa yksityisasuntoja, mutta voivat puuttua vuokra-asuntojen olosuhteisiin. Viranomaiset voivat myös ryhtyä toimiin, jos julkishallinnon rakennuksissa, kuten kouluissa, päiväkodeissa, sairaaloissa tai vanhainkodeissa esiintyy terveyshaittoja. Viranomaiset käyttävät harvoin apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Ulkopuolisille asiantuntijoille ei ole säädetty erillisiä vaatimuksia, mutta lähtökohtaisesti tutkijoilla on insinöörin koulutus.

Tanska

Tanskassa ei ole kattavia tilastoja kosteus- ja homevaurioiden määrästä. Vuosina 1999—2000 tehdyt tutkimukset osoittavat, että 13 % vuokra-asunnoissa on kosteusvaurioita ja näkyvää hometta. On arvioitu, että ainakin sama osuus omistusasunnoista kärsii samoista ongelmista.

Tanskan rakentamismääräykset uudistettiin viimeksi 2010 (BR10). Niiden mukaan rakennus on rakennettava siten, että hyvä sisäilman laatu saavutetaan.

Homeesta ei ole erillisiä vaatimuksia, mutta uusissa rakentamismääräyksissä on säädetty muun muassa ilmanvaihdon minimiarvoista.

Asumisterveyden valvonnasta Tanskassa vastaavat kunnat. Kunnalla on velvollisuus tehdä tarkastus, jos kansalainen epäilee rakennuksessa olevan sisäilmaongelmia.

Tanskassa ei ole lailla säädetty ulkopuolisten asiantuntijoiden käytöstä. Ulkopuolisille asiantuntijoille ei ole olemassa sertifiointijärjestelmää. Kunnat käyttävät kuitenkin usein ulkopuolisten asiantuntijoiden apua valvonnan tukena. Tanskassa säädetään kiinteistökauppoihin liittyvästä kuntotarkastuksen si-

sällöstä sekä tarkastuksen suorittajan pakollisista pätevyysvaatimuksista.

Kanada

Kanada on kymmenen maakunnan (provinssin) ja kolmen territorion liittovaltio. Québecin provinssi on jaettu 17 hallinnolliseen alueeseen, joista jäljempänä käsitellään yhtä niistä eli Montrealin aluetta. Jokaisella alueella on oma kansanterveyden osasto, jonka toiminta pohjautuu provinssin lainsäädäntöön. Jokainen alue voi kuitenkin ottaa toiminnassaan huomioon paikalliset olosuhteet. Montrealin kansanterveyden osasto on julkaissut tutkimuksen, joka koski 6—12-vuotiaiden lasten hengitysteiden terveyttä vuonna 2011. Lähes 8 000 vastasi kyselyyn. Tutkimuksessa käsiteltiin useita ympäristömuuttujia, mukaan lukien home ja kosteus. Tutkimus koski mm. näkyvää hometta, homeen hajua, kosteusvauriojälkiä, veden tulvimista rakennukseen tai muita vesivahinkoja sekä kellarissa olevia huoneita tai asuntoja, ja kellareita joissa oli maapohja. Tutkimukseen vastanneiden kodeissa noin 36 %:ssa oli jälkiä kosteus- ja homevaurioista. edellä mainittujen kriteerien mukaisesti.

Kunnalliset viranomaiset tekevät tarkastuksen rakennukseen, jonka jälkeen rakennuksen omistaja voi hankkia ulkopuolista asiantuntijasta kosteusvaurioiden selvittämiseksi ja poistamiseksi. Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttäminen ei ole kunnallisten tai kaupungin viranomaisten, vaan nimenomaan rakennuksen omistajan vastuulla. Montrealin julkinen asuntoviranomainen sekä myös kouluviranomaiset (koululautakunnat) käyttävät usein ulkopuolisia asiantuntijoita.

Ulkopuolisille asiantuntijoille ei ole olemassa vaatimuksia eikä sertifiointijärjestelmää. Tämä nähdään ongelmana, koska rakennusten omistajat ja viranomaiset käyttävät konsultteja, joiden pätevyys saattaa vaihdella huomattavasti.

Kansanterveysosasto on yhteistyössä Montrealin kaupungin kanssa antanut ohjeita ulkopuolisten asiantuntijoiden osaamisvaatimuksista, mutta varsinaisia säädöksiä ei ole annettu. Ohjeiden avulla kunnalliset tarkastajat voivat päättää, onko konsultin osaaminen hyväksyttävissä vai ei.

2.3 Nykytilan arviointi

Käytännön valvontatyössä on ilmennyt epäselvyyttä siitä toimijasta, joka on vastuussa terveyshaitan aiheutumisesta esimerkiksi silloin, kun haitta on aiheutunut virheellisestä rakentamisesta.

Terveydensuojelulakia soveltavan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä ei ole selvittää eri toimijoiden sopimussuhteiden perusteella sitä, kuka on laiminlyönyt velvoitteensa ja tämän perusteella kohdistaa hallintopakkomääräys. Käytännön valvontatilanteissa haitasta vastuullisena pidetään yleensä kiinteistön omistajaa, jos haitta aiheutuu muutoinkin sen vastuulla olevasta rakennuksesta, eikä haitta aiheudu epätavallisesta huoneiston käytöstä. Esimerkiksi asuinhuoneistosta toiseen välittyvän tupakan savun poistamiseksi määräys kohdistetaan taloyhtiön rakenteiden tiiveyden ja ilmanvaihtoon liittyvien mahdollisten ongelmien vuoksi. Sen sijaan asunnosta toiseen esimerkiksi askeleista johtuvan äänen aiheuttama haitta voi olla asunnon haltijan vastuulla, jos esimerkiksi asunnon parketti on asennettu määräysten vastaisesti. Ravintolasta asuinhuoneistoon kuuluvan meluhaitan poistamista koskeva määräys puolestaan kohdistetaan ensisijaisesti aina ravintolan pitäjään, ellei poikkeuksellisesti kysymys ole ääneneristävyyteen liittyvistä rakenteellisista virheistä.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisten kokemuksia ulkopuolisten asiantuntijoiden käytöstä tehtiin selvitykset vuosina 2005 ja 2009 alueellisen terveydensuojeluviranomaisen (silloinen lääninhallitus) toimesta. Selvitysten mukaan kunnissa ei useinkaan ole resurssien tai asiantuntemuksen puutteen vuoksi mahdollisuuksia arvioida ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyyttä ja tutkimusmenetelmien luotettavuutta. Kuntakohtainen hyväksymismenettely on koettu ongelmalliseksi myös siitä syystä, että valtakunnallisesti toimivat konsultit joutuvat hakemaan hyväksyntää samaan toimintaan jokaisesta kunnallisesta valvontayksiköstä erikseen. Menettely on hidastanut hankkeisiin ryhtymistä ja erityisesti akuuteissa ongelmatilanteissa voinut pitkittää terveyshaitan selvittämistä ja poistamista sekä mahdollisesti aiheuttanut oirei-

den pahenemista tilojen käyttäjille. Lisäksi arviointikriteerit ovat vaihdelleet.

Yleisenä johtopäätöksenä selvityksissä oli, että hyväksymismenettelyyn tarvitaan muutoksia. Selvitysten mukaan asiantuntijan pätevyyden ja tutkimusmenetelmien luotettavuuden arviointi ja päätöksenteko tulisi siirtää kunnan terveydensuojeluviranomaiselta toiselle viranomaiselle.

Vaihtoehtona selvityksissä esitettiin, että asiantuntijat hyväksyttäisiin valtakunnallisesti keskitetysti. Tällöin asiantuntijat tulisivat arvioitua samalla tavoin, yhdenvertaisesti eikä eroja valvontayksiköiden välillä enää esiintyisi. Asiantuntijat voisivat tulla hyväksytyksi koko maan alueelle yhdellä hakemuksella eikä hakemuksia tarvitsisi enää lähettää jokaiselle valvontayksikölle erikseen. Valvontayksiköt voisivat saada käyttöönsä ajantasaiset tiedot hyväksytyistä asiantuntijoista ja käyttää asiantuntijoita sujuvammin.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esitysehdoituksella pyritään edistämään rakennusten ja muiden oleskelutilojen terveyshaittojen selvittämisessä ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttöä sekä parantamaan selvitysten laatua säätämällä näille asiantuntijoille valtakunnallisesti yhdenmukaiset pätevyysvaatimukset. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydensuojelulain eräitä asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveyshaittojen ehkäisemiseen, vähentämiseen ja poistamiseen liittyviä säännöksiä. Henkilösertifiointi, jolla asiantuntijan pätevyys todennettaisiin, edellyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa säädetyn osaamistestin sisältävän koulutuksen suorittamista.

Aikaisemman vastaavan koulutuksen hyväksyttäminen puolestaan edellyttäisi erillisen osaamistestin suorittamista hyväksytysti tai aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja hyväksymistä. Ulkopuolinen asiantuntija, jolla on riittävä asiantuntemus ja pätevyys ja joka on osoittanut kunnan terveydensuojeluviranomaiselle käyttämiensä tutkimusmenetelmien luotettavuuden ennen lain voimaantuloa, voisi toimia terveydensuojeluviranomaisen ulkopuolisena asiantuntijana

24 kuukautta lain voimaantulosta, mihin mennessä hänen on osoitettava pätevyytensä.

Asunnon tai muun oleskelutilan terveystaitan poistamiseksi annettavaa viranomaismääräystä koskevaa säännöstä täsmennettäisiin selventämällä kiinteistön omistajan ja asunnon tai oleskelutilan haltijan välistä vastuunjakoa terveystaitan poistamista koskevissa tilanteissa. Asuntoa tai muuta oleskelutilaa koskevan määräyksen antaminen edellyttäisi kunnan terveydensuojeluviranomaisen tarkastusta kyseisessä kohteessa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lain voimaantultua annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilojen terveydellisistä olosuhteista. Asetuksella korvattaisiin nykyinen sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysohje (oppaita 2003:1) perustuslain edellyttämällä tavalla.

4 Esityksen vaikutukset

Ehdotuksen tarkoituksena on parantaa asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydellistä valvontaa. Tarkoituksena on parantaa asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisiä olosuhteita koskevien tutkimusten ja selvitysten tasoa, jolloin voidaan tilojen parantamiseksi tehtävät toimenpiteet kohdentaa oikein. Näin voidaan nopeuttaa terveystaitoihin puuttumista, ehkäistä vakavia terveystaitoja ja toisaalta vähentää myös terveystaitoista aiheutuvia kustannuksia.

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Julkistaloudelliset vaikutukset

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnössä (TrVM 1/2013 vp — M 5/2013 vp) on arvioitu merkittävien kosteus- ja homevaurioiden kertaluontoisiksi korjauskustannuksiksi 1,2 miljardista eurosta 14,5 miljardiin euroon. Kuntien rakennusten korjausvelan kokonaismääräksi on arvioitu lähes viisi miljardia euroa. Yksittäisetkin kosteus- ja homekorjaukset ovat voineet maksaa useita miljoonia euroja. Lisäkustannuksia on aiheutunut myös korjausten epäonnistumisista.

Esitysehdotuksella pyritään osaltaan parantamaan ja tehostamaan rakennusten terveystaittojen selvittämistä ja poistamista. Terveystaittojen laadukkaalla selvityksellä on merkittävä vaikutus sen perusteella tehtävien korjausten onnistumiselle.

Lailla ei kuitenkaan olisi vaikutuksia valtiotalouteen.

Kuntataloudelliset vaikutukset

Ehdotetun lain uudessa 49 c §:ssä olisi tarkoitus keskittää terveydensuojeluviranomaisen apuna käytettävien ulkopuolisten asiantuntijoiden ammattitaidon ja pätevyyden arviointimenettely kunnilta sosiaali- ja terveysministeriön nimeämälle toimijalle ja kerätä tieto sertifioiduista asiantuntijoista julkiseen rekisteriin. Esitysehdotus vähentäisi arviointiin tarvittavaa työmäärää kokonaisuudessaan viranomaisilta.

Nykykäytännön mukaan ulkopuolisten asiantuntijoiden on pitänyt antaa selvitys kaikkien niiden kuntien terveydensuojeluviranomaisille, joille tutkimuksia on tehty. Lakiuudituksen 49 §:n mukaan riittäisi yksi selvitys, joka olisi voimassa koko valtakunnassa ja kuntien viranomaiset voisivat nojata valvonnassaan rekisterissä olevien asiantuntijoiden tekemiin tutkimuksiin ilman erillistä hyväksymismenettelyä. Myös kiinteistön omistajat tai isännöitsijät voisivat hyödyntää kyseistä rekisteriä tilatessaan omatoimisesti asiantuntijoita terveystaittojen selvittämistä varten.

Lailla poistettaisiin kuntien viranomaisilta asiantuntijoiden pätevyyden arviointitehtävän ja vapauttaisi kyseisen resurssin valvontatyöhön. Ulkopuolisten asiantuntijoiden henkilösertifiointi olisi maksullista sertifiointia hakeville henkilöille, eikä sillä olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kuntataloudelle. Kuntien menoja voisi säästyä arviolta noin 100 000 euroa vuodessa.

Lailla voidaan täten säästää kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon menoja. Mitä lyhyempi henkilön altistumisaika terveystaittoille on, sitä vähemmän sairastelua esiintyy. Korjausten lykkääminen merkitsee lähes poikkeuksetta myös suurempia korjauskuluja rakenteiden vaurioitumisen edetessä.

Yritystaloudelliset vaikutukset

Pätevyuden osoittava sertifiointi lisäisi sertifioidujen asiantuntijoiden kysyntää asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveyshaittojen selvittämisessä. Sertifioidujen asiantuntijapalvelujen käytöstä ei olisi niiden tilaajille erityisiä kustannusvaikutuksia nykytilanteeseen nähden, jossa ulkopuolisten asiantuntijoiden asiantuntijuuden ja pätevyyden arviointi on kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävä. Eri kuntien alueilla toimivien ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyyden osoittamiseen liittyvä työmäärä vähenisi, kun hyväksyntää ei enää tarvitsisi hakea jokaisesta kunnasta erikseen.

Lailla yhtenäistettäisiin ulkopuolisten asiantuntijoiden hyväksymismenettelyä ja tasa-voimistaisi asiantuntijoiden asemaa valtakunnallisesti. Lisäksi asiantuntijapalvelujen muut tilaajat pystyisivät arvioimaan nykyistä paremmin, kuka on riittävän pätevää asiantuntijaa tekemään tutkimuksia terveyshaittojen selvittämistä varten, mikä helpottaisi viranomaisten työtä.

Ehdotetut muutokset vähentäisivät välillisesti työn tilaajille aiheutuvia kustannuksia, kun terveyshaitat selvittäisivät vain sertifioidut asiantuntijat, eikä turhia tai puutteellisia tutkimuksia tehtäisi. Myös epäonnistuneilta korjauksilta ja korjausten uusimisesta aiheutuvilta kustannuksilta voitaisiin välttyä, kun terveyshaitan selvittämiseksi tehtävät tutkimukset tehdään pätevästi ja asiantuntevasti.

Henkilösertifioinnista syntyisi tarvetta täydennyskoulutukselle. Tarvittava koulutus voitaisiin hankkia peruskoulutuksessa tai täydennyskoulutuksessa. Täydennyskoulutus voitaisiin hankkia yhdessä koulutuksessa kerralla tai useammista pienemmistä kokonaisuuksista. Lisäkoulutustarvetta on noin 200 henkilölle ja tarvittavan koulutuksen järjestämisen on arvioitu maksavan yhteensä noin 1,8 miljoonaa euroa koulutukseen hakeville. Yritysten on edullista panostaa koulutukseen, sillä sertifioidut työntekijät ovat omiaan parantamaan yrityksen toiminnan edellytyksiä. Nykyisiin koulutuksiin sisältyviä opintokokonaisuuksia voitaisiin myös kehittää paremmin pätevyyteen tähtääviksi, jolloin tarvittavaa osaamista voitaisiin hankkia jo peruskoulutuksessa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Nykyinen menettely, jossa kunnan terveydensuojeluviranomainen arvioi asiantuntijan ammattitaidon, pätevyyden ja tutkimusmenetelmien luotettavuuden, on koettu työlääksi, minkä vuoksi ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttö ja pätevyyden arviointi ei ole yleistynyt lainsäätäjän toivomalla tavalla. Arviointitehtävän siirtyminen kunnilta valtakunnalliselle sertifioidulle ei suoraan vapauttaisi merkittäviä henkilöresursseja valvontatyöhön. Esitysehdotus kuitenkin helpottaisi ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttöä valvontatyössä ja sitä kautta lisäisi kuntien viranomaisten valvontaan käyttämiä resursseja.

4.3 Ympäristö- ja terveysvaikutukset

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnössä (TrVM 1/2013 vp — M 5/2013 vp) on arvioitu merkittävien kosteus- ja homevaurioiden terveyshaittakustannuksiksi 450 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannuksia syntyy muun muassa oireiden ja sairauksien tutkimisesta ja hoidosta, sairauspoissaoloista, työkyvyn menettämisestä sekä työtehon ja tuottavuuden laskusta. Tällä lainmuutoksella pyritään osaltaan vähentämään näitä vaikutuksia.

Ehdotetun 49 §:n muuttamisen sekä uuden 49 c ja 49 d §:n lisäämisen tarkoituksena olisi lisätä ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttöä terveyshaittojen selvittämisessä sekä samalla eliminoida selvittämistyöstä epäpätevät toimijat.

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että terveyshaittojen selvittäminen ei ole ollut riittävän tehokasta. Rakennuskannassa esiintyvien kosteus- ja homevaurioiden korjaamista vaikeuttaa merkittävästi se, ettei terveyshaittojen syitä kyetä paikantamaan riittävän hyvin. Käytettyihin paikantamismenetelmiin on liittynyt siinä määrin puutteellisuuksia ja epäselvyyksiä, että ne ovat heikentäneet olennaisesti terveyshaittojen vähentämistä ja jatkotoimien onnistumista. Vauriokohteissa terveyshaittojen syiden etsimisessä käytettävät menetelmät eivät sovellu terveyshaitan arvioimiseen, ja tutkimustulokset ovat epäluotettavia ja tulokannanvaraisia. Riskirakenteiden tutkimisen

puutteet (esim. rakenteita ei ole avattu riittävästi) ja muiden tutkimustulosten virheelliset tulkinnat ovat myös johtaneet väriin johtopäätöksiin tarvittavista jatkotoimista.

Esitysehdotuksella pyritään vastaamaan valtiokunnan esittämään huoleen siten, että terveyshaittojen selvittämisestä tehtäisiin nykyistä asiantuntevampaa ja tehokkaampaa. Tällä olisi myönteinen vaikutus ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Asiantuntijoiden hyväksymisen ja sertifiointin keskittäminen valtakunnalliselle toimijalle nopeuttaisi korjaushankkeiden aloittamista ja edistäisi välillisesti tilojen käyttäjien terveyttä ensisijaisesti ulkopuolista asiantuntijaa olisi tarkoitus hyödyntää rakennusten terveydellisten olojen selvittämisessä. Ulkopuolista asiantuntijaa voitaisiin myös hyödyntää terveyshaitan poistamiseksi suunniteltujen toimenpiteiden arvioinnissa.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Nykyisin asiantuntijoiden osaamisen epätaisuus ja epätasaiset tutkimustavat ja -menetelmät ovat aiheuttaneet ongelmia terveyshaittojen selvittämisessä ja poistamisessa, kun terveyshaittaa ovat yhdessä kohteessa selvittäneet useat asiantuntijat eri menetelmillä. Myös asiantuntijoiden osaaminen on ollut vaihtelevaa. Johtopäätökset terveyshaittoista ovat vaihdelleet asiantuntijasta ja käytetystä tutkimusmenetelmästä riippuen. Tämä on osaltaan hidastanut terveyshaittojen selvittämistä ja aiheuttanut epätietoisuutta, ristiriitoja, luottamuspulaa osapuolten välillä ja on ollut omiaan jopa pahentamaan terveyshaittoista kärsivien tilannetta.

Ulkopuolisten asiantuntijoiden sertifiointi ja valtakunnallinen rekisteri vähentäisivät sellaisten toimijoiden työmahdollisuuksia, joiden ammattitaito ja pätevyys eivät täytä niitä edellytyksiä, joita tosiasiallisesti vaaditaan terveydellisten olosuhteiden arvioimiseksi. Eräs esitysehdotuksen keskeisimmistä tavoitteista olisi vähentää epäpätevien konsulttien käyttämistä terveyshaittojen selvittämisessä. Alalla toimii useita satoja sertifioituja toimijoita, joilta puuttuu relevantti koulutus. Esitysehdotuksella pyritään myös kannustamaan epäpätevien henkilöiden

hakeutumista tarvitsemaansa lisäkoulutukseen.

Ulkopuolisten asiantuntijoiden sertifiointin keskittäminen valtakunnalliselle toimijalle kuntakohtaisen paikallisen hyväksynnän sijaan olisi myös omiaan nopeuttamaan hankkeen aloittamisesta. Erillinen kuntakohtainen hyväksymismenettely on voinut hidastaa hankkeen aloittamista ja aiheuttaa akuuteissa ongelmatilanteissa turhaa terveyshaitan pitkittymistä tilojen käyttäjille.

Asunnon terveyshaitasta kärsivät voivat joutua pitkäaikaisiin, jopa useita vuosia kestäviin ristiriitatilanteisiin yrittäessään saada asunto-osakeyhtiöitä tai rakennuksen omistajia ryhtymään toimenpiteisiin haitan poistamiseksi. Mitä enemmän aikaa kuluu, sitä todennäköisemmin rakennusten käyttäjien kokemat terveyshaitat pahenevat. Esitysehdotuksella pyritään velvoittamaan korjauksesta vastuussa olevia ripeämpään toimintaan haitan selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Lailla parannettaisiin siten terveyshaittojen selvittämistehokkuutta ja eri osapuolten oikeusturvaa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Laki on valmisteltu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä. Esitysehdotuksesta on pyydetty lausunnot ympäristöministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta, Työterveyslaitokselta, Säteilyturvakeskukselta, Teknologian tutkimuskeskus VTT:ltä, Opetushallitukselta, Tietosuoja- ja valtuutetun toimistolta, aluehallintovirastoilta, Helsingin kaupungin ympäristökeskukselta, Hämeenlinnan kaupungin ympäristöterveydenhuollolta, Imatran seudun ympäristötoimelta, Jyväskylän ympäristöterveydenhuollolta, Kalajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueelta, Kittilän kunnan ympäristöterveydenhuollolta/elintarvikevalvonnalta, Kouvolan kaupungin terveyden- ja ympäristönsuojelulta, Kuopion kaupungin ympäristöterveydenhuollolta,

Lahden kaupungin terveydensuojelulta, Oulun seudun ympäristötoimelta/ ympäristöterveydenhuollolta, Oulun seudun elintarvikke- ja ympäristölaboratoriolta, Porin kaupungin terveysvalvontayksiköltä, Rovaniemen kaupungin ympäristöterveydenhuollolta, Tampereen kaupungin ympäristöterveydeltä, Turun kaupungin ympäristöterveydenhuollolta, Vaasan kaupungin ympäristö-osastolta, Suomen Ammattiliittojen keskus-järjestö SAK ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Akava ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto ry:ltä, Suomen LVI-liitto SuLVI ry:ltä, Rakennus-insinöörien liitto RIL:ltä, Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry:ltä, Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry:ltä, Rakennusteollisuus RT ry:ltä, Suomen Kiinteistöliitto ry:ltä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Ympäristö- ja terveysalan tekniset ry:ltä, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry:ltä, Hengityслиitto ry:ltä, Asumisterveysliitto AsTe ry:ltä, Sisäilmayhdistys ry:ltä, VTT Expert Services Oy:ltä, Rakennus-, LVI- ja kiinteistöalan henkilöpatentit FISE Oy:ltä, Insinööri Studio Oy:ltä, Halton Oy:ltä, Vahanen Oy:ltä, Suomen Sisäilmakeskus Oy:ltä, Sisäilmatalo Kärki Oy:ltä, ISS Proko Oy:ltä, Raksystems Anticimex Insinööritoimisto Oy:ltä, Finnmap Consulting Oy/ Suomen sisäilmaston Mittauspalvelulta, Akukon Oy:ltä, Insinööritoimisto Heikki Helimäki Oy:ltä, Insinööritoimisto Kari Pesonen Oy:ltä, MetropoliLab Oy:ltä, Ramboll Analytici si Itä-Suomen yliopisto/ Koulutus- ja kehittämis-palvelu Aducatelta, Rakennusteollisuuden koulutuskeskus RATEKO:lta, Kiinteistöalan koulutuskeskus Oy:ltä, Helmi Kokotilta (Hankevetäjä, Kosteus- ja hometalkoot, Koulutuksen ja pätevytyksen hankekokonaisuus), Juhani Piriseltä (ohjelmapäällikkö, Kosteus- ja hometalkoot, Ympäristöministeriö) ja Erkki Kuusistolta (yliopistotutkija, Itä-Suomen yliopisto).

Erikseen lausuntonsa ovat antaneet Asunto, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Homepakolaiset ry, Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry ja LVI-talotekniikkateollisuus ry. Energiateollisuus ry, Suomen Tuulivoimayhdistys ry sekä Teknologiateollisuus ry ovat toimittaneet erikseen yhteisen lausunnon.

Lakiehdotuksen liitteenä on ollut luonnos sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi

asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä asetusehdotusta koskeva perustelumuiotio. Osa lausunnonantajista antoi lausunnon pelkästään asetusehdotuksesta. Lausuntoja saatiin yhteensä 56 kappaletta.

Esitysehdotusta on käsitelty 12 päivänä marraskuuta 2013 kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa (Kuthanek). Lausuntokierroksella useat järjestöt esittivät, että lakiehdotuksen tulisi koskea myös toimittiloissa ja työpaikoilla käytettäviä asiantuntijoita, mistä syystä ehdotusta on käsitelty sosiaali- ja terveysministeriössä työsuojelusäännöksiä valmisteleavassa neuvottelukunnassa (TTN) 3 päivänä joulukuuta 2013 sekä työterveyshuollon neuvottelukunnassa 11 päivänä joulukuuta 2013. Asiasta ei päästy kolmikantaisesti yksimielisyyteen. Täten lakiehdotukseen ei ole sisällytetty vastaavia muutosehdotuksia työsuojelu- ja työterveysmuutolainsäädäntöön. Jos lait eivät ole yhdenmukaisia, riskinä on, että kunnan terveydensuojeluviranomainen ei hyväksyisi toimittiloissa tai työpaikoilla käytettyjä asiantuntijoita eikä näiden tekemiä mittauksia, näytteenottoa, tutkimuksia tai selvityksiä. Tällöin asian edellyttämät mainitut viranomaisvalvontaan liittyvät toimenpiteet jouduttaisiin mahdollisesti uusimaan.

Kolmikantakäsittelyssä ehdotettiin myös, että lailla sertifioitaisiin laitoksia esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos ulkopuoliseksi asiantuntijaksi. Esitysehdotuksen lähtökohtana on yksilökohtaisesti osoitettu pätevyys, eli pelkästään se, että henkilö olisi jonkun laitoksen palveluksessa, ei tekisi häntä päteväksi toimimaan ulkopuolisena asiantuntijana. Lisäksi laitosten luetteloiminen tyhjentävästi olisi ongelmallista. Tällä hetkellä muitakin vastaavia toimijoita kuin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan laitoksia tutkii ja selvittää rakennusten kosteus- ja homevaurioiden aiheuttamia terveyshaittoja.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Ympäristöministeriö toteaa, että esitysehdotuksessa tulee pitää selkeänä terveydensuojelulain ja maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisen välinen ero. Valtiovarainminis-

teriö pitää hyvänä, että esitysehdotuksella poistettaisiin kuntien viranomaisilta arviointitehtäviä ja vastaava resurssi vapautuisi valvontatyöhön. Ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimusten yhtenäistäminen aiheuttaisi täydennyskoulutustarvetta alan asiantuntijoille. Koulutuksesta aiheutuvat kustannukset saattavat välillisesti vaikuttaa kunnilta perittäviin asiantuntijapalveluiden hintoihin.

Oikeusministeriö toteaa lausunnossaan, että esitysehdotuksessa olisi selkeytettävä ulkopuolisen asiantuntijan asemaa ja toimivaltuuksia ts. sitä, onko ulkopuolisella asiantuntijalla itsenäisiä toimivaltuuksia vai toimiiko tämä epäitsenäisesti viranomaisen teknisenä avustajana. Ulkopuoliselle asiantuntijalle ei voida antaa kotirauhan suojaamiin tiloihin ulottuvia itsenäisiä tarkastusvaltuuksia. Tätä koskeva maininta tulee sisällyttää terveydensuojelulain 46 §:ään. Lisäksi pykälä tulisi muutoinkin saattaa vastaamaan korirauhan suojaan puuttumista tarkoittavalle sääntelylle asetettuja vaatimuksia. Esitysehdotuksessa tulisi selkeyttää asiantuntijarekisterin luonnetta ja ulkopuolisen asiantuntijan sertifiointin ja rekisteriin merkittämisen oikeudellista merkitystä. Jos henkilösertifioijana toimisi muu kuin viranomaisen, tulisi lakiin lisätä säännökset muutoksenhausta sen tekemisiin päätöksiin. Alkuperäisen rekisterimerkinnän muutoksenhakukelpoisuutta arvioitaessa merkitystä voi olla sillä, kuuluuko sertifiointin edellytyksenä oleva koulutus osaamistesteineen opetusta ja koulutusta koskevan yleisen lainsäädännön piiriin. Asiantuntijan rekisteristä poistamisen tulisi kuitenkin olla viranomaisen tehtävä, eikä sitä voida delegoida kolmannelle osapuolelle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että asiantuntijoiden koulutuksesta aiheutuvat kustannukset katetaan koulutuksesta kerättävillä maksuilla. Ministeriöllä ei ole osoittaa rahoitusta tähän toimintaan. Ministeriö toteaa, että tarvittavaa osaamista voitaisiin jatkossa hankkia jo peruskoulutusvaiheessakin. Ministeriö on valmistelemassa valtakunnallista rakennusterveyden koulutuksen kehittämissuunnitelmaa, jossa otetaan kantaa sekä perus- että täydennyskoulutuksen sisältöön. Opetushallitus toteaa, että se ottaa rakennusterveyden vaatimukset huomioon toisen asteen ammatillisissa tutkinnoissa ku-

ten talonrakennusalan ammattitutkinnoissa. Opetushallituksella ei ole kuitenkaan toimivaltaa määrittellä korkeakoulututkintojen sisältöä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos katsoo, että terveyshaitan vakavuuteen vaikuttavat riskin suuruus, välittömien toimenpiteiden tarve ja aiheutuvan terveysvaikutuksen suuruus, mitkä tekijät tulisi kirjata lain perusteluihin. Jos ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimukset ja sertifiointimenettely viittaavat tosiasiallisesti lähinnä kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseen ja mittaamiseen, eikä esimerkiksi melu-, lämpötila-, tai hiukkasmittausten suorittamiseen, tämä olisi tuotava laissa esille. Lain 50 §:n 1 momentin nojalla ei käy selvästi ilmi, kenen vastuulla ovat haitan tutkimisesta syntyneet kulut, jos kunta käyttää oikeuttaan periä maksun. Kuluksen korvaamisesta saattaa syntyä ristiriita silloin, kun haittaa ei voida todeta tehdyillä tarkastuksilla, havainnoilla ja mittauksilla.

Työterveyslaitos toteaa lausunnossaan, että osa lain 27 §:n tarkoittamista muista oleskelutiloista, kuten koulut, päiväkodit, terveydenhuollon rakennukset ja varuskuntien rakennukset ovat myös työpaikkoja, joiden olosuhteisiin sovelletaan terveydensuojelulain ohella myös työturvallisuuslakia ja joissa valvovana viranomaisena toimivat terveydensuojeluviranomaisten ohella aluehallintovirastojen työsuojeluvastuualueen viranomaiset. Työterveyslaitos korostaakin tältä osin terveydensuojeluviranomaisten ja työsuojeluviranomaisten yhteistyön tärkeyttä muiden oleskelutilojen terveydellisten olosuhteiden valvonnassa. Ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimukset tulisi sovittaa terveydensuojelulain ja työturvallisuuslain soveltamisalaan sopiviksi.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto esittää lausunnossaan, että rakennuksen perusjärjestelmistä liittyvää terveyshaitan käsitettä täsmennetään perusteluissa ja selostetaan, mitä perusjärjestelmillä tarkoitetaan. Vakavan terveyshaitan käsitettä tulisi myös täsmentää esitysehdotuksessa. Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää tarkoituksenmukaisena kunnallisen viranomaisen aktiivisen selonottovelvollisuuden lisäämistä, vaikkakin esitysehdotuksessa muutoin korostetaan omistajan vastuuta. Nykyinen ympäristöterveyden-

huollon valvontaohjelmakäytäntö ja sen toteuttamisen arvioinnilla luotu mekanismi, joka ohjaa kuntia suorittamaan suunnitelmallista valvontaa suunnittelemattoman valvonnan (akuutit tapaukset) sijaan ovat omiaan heikentämään asumisterveyden valvonnan toimeenpanoa. Koska suurimmissa kaupungeissa tarkastus tehdään usein vasta 4–6 kuukauden kuluttua asian vireille tulosta, tulisi määritellä aika, jonka kuluessa tarkastus olisi tehtävä. Lounais-Suomen aluehallintovirasto esittää, että asunnon tai tilan tavanomaisen käytön käsitettä tulisi tarkentaa esitysehdotuksella konkreettisin esimerkein. Itä-Suomen aluehallintovirasto esittää, että ulkopuolisen asiantuntijan tietojärjestelmästä poistamisen vireille tuloon liittyviä seikkoja tulisi tarkentaa esityksessä. Lisäksi luotettavia tutkimusmenetelmiä ja ulkopuolisen asiantuntijan pätevyyden määritelmää tulisi selvittää ehdotuksessa. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto esittää lausunnossaan lain 27 §:ssä tarkoitetun oleskelutilan käsitteen täsmentämistä perusteluissa. Työtilat, kuten autokorjaamo ja kemiallinen pesula eivät tähänkään asti ole olleet terveydensuojeluviranomaisen valvontakohteita. Näitä tiloja ei ole tarkoitettu asiakkaiden pitempään oleskeluun tilassa.

Helsingin kaupunki esittää lausunnossaan selvitettäväksi, voidaanko ”muuhun oleskelutilaan” lukea kuuluvaksi pienet työtilat, jotka eivät ole työturvallisuuslain soveltamisalaan kuuluvia. Vaikka terveydensuojeluviranomaisen vastuulle ei kuulu selvittää eri toimijoiden sopimussuhteista johtuvia vastuista, uusien tarkennusten osalta pitäisi kuitenkin harkita mainintaa vastuun kohdentumista asuntokauppalain säännöksiin. Lain 49 d §:ssä tarkoitettuun sertifiointin uudistamiseen edellytettävän ulkopuolisen asiantuntijan ammattitaidon ylläpidon vaatimusta tulisi täsmentää esityksessä. Maksujen perimistä koskevia perusteluita tulisi myös täsmentää siten, että lähtökohtaisesti omistaja olisi vastuussa maksusta, ei yksittäinen osakas tai vuokralainen. Huoneiston haltijalta voitaisiin kuitenkin periä maksu eräissä tapauksissa. Esimerkiksi haltijana toimivalta ravintolan toiminnanharjoittajalta perittäisiin huoneistosta aiheutuvan musiikkimeluhaitan selvittämiseksi tehtyjen melumittausten kus-

tannukset. Maksun perimisen tulisi myös olla mahdollista ilman edeltävää hallintopakko-päätöstä, koska käytännössä useimmat tapaukset hoituvat niin sanotusti viranomaiskehoutuksella ilman valituskelpoista päätöstä. Vantaan kaupungin ympäristökeskus esittää, että haitan poistamisen vastuunjako tulisi selkeyttää määrittelemällä asunnon tavanomaisen käytön kriteerit tarkemmin. Taloyhtiöiden tutkimuspyyntöjen määrä lisääntynee samalla kun asukkaiden yhteydenotot voivat vähentyä viranomaisvelvoitteiden pelosta. Lain 50 §:ään tulisi täsmentää, että tutkimus ja selvitys voivat olla myös ”pelkkä” mittaus tai näytteenotto tai aistein todettu havainto.

Jyväskylän kaupunki (ympäristöterveydenhuolto) esittää kysymyksenä, onko terveys-tarkastajan aina käytävä paikalla toteamassa tilanne, jos esim. taloyhtiö ja asukas ovat hyvässä yhteisymmärryksessä tilaamassa selvitystä yhteisymmärryksessä tilaamassa selvitystä terveyshaitasta. Yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi lisätä, ettei 27 §:ää ole tarkoitus soveltaa ympäristöhaittoihin, kuten liikennemeluun tai ulkoilman saastumiseen. Myös tilojen omistajan vastuulla olevista perusjärjestelmistä tulisi lisätä esimerkkituote-perusteluihin. Tarkastusoikeutta koskevaan 45 §:n mukaiseen tarkastuskertomukseen tulisi liittää vain ne tallenteet, joihin tarkastuskertomuksessa viitataan. Tallenteissa tulee huomioida myös salassa pidettävät asiakirjat esim. siivottomuustapaukset. Perusteluissa tulee myös selkeyttää ulkopuolisen asiantuntijan valtuuksia, eli voiko tämä tosiasiallisesti tehdä terveyshaitan arviointia.

Imatran seudun ympäristötoimi katsoo, että tarkastuskertomukseen tulisi sisällyttää vain asiaan oleelliset vaikuttavat tallenteet. Tarkastuksesta perittävää maksua pitäisi voida kohtuullistaa. Kalajoen kaupunki (perusturvalautakunta) toteaa, että esitysehdotukseen tulisi lisätä menettelytapa, jolla todetaan, että ulkopuolinen asiantuntija ei täytä enää pätevyysvaatimuksia tai toistuvasti laiminlyö velvoitteitaan. Myös sitä, koska tarkastus on maksullista toimintaa, tulisi selkeyttää esitysehdotukseen. Raja-arvojen siirtäminen asetustasolle helpottaa päätöksentekoa kunnissa. Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto (Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta) esittää, että 27 §:ään lisättäisiin asukkaiden tai tilojen käyttäjien tiloissa kokema oi-

reilu. Koska mittauksin ja kartoituksin ei välttämättä pystytä osoittamaan aukottomasti kaikkia rakenteissa olevia vaurioita, tiloissa oleskelevien kokemaa oireilu tulee huomioida osana määräysten antamisen perusteita. Laikiin ehdotetaan lisättäväksi kohta, jonka mukaan terveydensuojeluviranomainen voisi velvoittaa vastuullista tahoa tutkituttamaan asunnon tai muun tilan riskirakenteet, jos muissa rakennusteknisissä tutkimuksissa terveyshaitan syytä tai olemassaoloa ei ole luotettavasti pystytty todistamaan tai sulkemaan pois.

Suomen Kuntaliitto ry katsoo, että lain perusteluihin tulisi lisätä, että terveydensuojeluviranomaisella ei ole velvollisuutta selvittää vastuutahoa esim. rakennuksen takuuajana havaittavan virheen osalta. Asunnon tai tilan tavanomaisen käytön käsitettä tulisi tarkentaa esitysehdotuksella konkreettisin esimerkein. Kuntaliitto katsoo, että tarkastuskertomukseen ei ole tarkoituksenmukaista lisätä kaikkia tallenteita, vaan ainoastaan asian ratkaisun kannalta oleelliset tallenteet. Kuntaliitto ei myöskään pidä tarkoituksenmukaisena ehdotettua muutosta lain 47 §:ään, jolla olisi laajennettu kunnan valvontaviranomaisen velvollisuutta toimittaa tietoja suoraan aluehallintovirastolle nykyisen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle toimittamisen lisäksi. Kuntaliitto katsoo, että kunnan kuormittaminen tällaisella lisävelvoitteella ei ole tarkoituksenmukaista. Esitysehdotukseen tulisi tarkentaa se, kuka vastaa ulkopuolisen asiantuntijan valitsemisesta terveyshaitan selvittämiseksi. Viranomaisen tulisi ensisijaisesti vastata asiantuntijan valinnasta, toissijaisesti kiinteistön omistajan tai isännöitsijän. Kunnan tulisi myös voida periä maksu ns. jälkivalvontaan liittyvistä maksuista, mikä vastaisi nykyistä käytäntöä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusliitto SAK ry sekä Toimihenkilöjärjestö STTK katsovat, että ulkopuolista asiantuntijaa koskevat vastaavat säännökset tulisi sisällyttää myös työturvallisuuslainsäädäntöön sekä työterveyshuollon lainsäädäntöön. Toimihenkilöjärjestö STTK esittää, että sisäilma-asiantuntijoiden palveluiden korvattavuuden mahdollisuutta tulisi selvittää samassa yhteydessä (vrt. työhygieenikot). Akava pitää tärkeänä, että esitysehdotuksen suhdetta työsuo-

jelu- ja työterveyshuoltolainsäädäntöön tarkastellaan erikseen. Työntekijän työsuojelun kannalta on tärkeää, että työpaikkojen terveydellisiä olosuhteita koskevat tarkastukset takaavat työntekijöiden tasapuolisen kohtelun riippumatta siitä, tehdäänkö tarkastus terveydensuojeluviranomaisen, työsuojeluviranomaisen tai työnantajan käyttämän asiantuntijan, mukaan lukien, työterveyshuolto, toimesta. Opettajien ammattiliitto OAJ ehdottaa, että lain 27 §:n oleskelutilojen määritelmään lisättäisiin oppilaitokset koulujen ja päiväkotien lisäksi. Lain 45 §:ään ehdotetaan lisättäväksi terveydenhuollon tilojen käyttäjiä koskevat ryhmätiedot. Tiedot siitä, millaisia oireita tai sairauksia muissa oleskelutiloissa on tilojen käyttäjillä ollut, on olennainen tilojen terveyshaitan arvioinnissa. Sairaustietoja käytettäessä on viitattava salassa pidettävien henkilötietojen käyttöön. Asianajajaliitto pitää puutteena sitä, että esitysehdotus ei koske toimitiloja.

Suomen Kiinteistöliitto ry esittää, että viranomaiselle asetettaisiin velvoite pyytää lausunto ulkopuoliselta asiantuntijalta, jos ennalta arvioitua korjauskustannukset olisivat merkittävät eli vähintään 1 000 euroa. Ulkopuolista asiantuntijaa tulisi käyttää aina tilanteissa, joissa kunnan terveydensuojeluviranomaisen oma pätevyys ei ole riittävä. Vastuun jakoa koskevaa säännöstä tulisi selkeyttää suhteessa asunto-osakeyhtiölakiin. Joissain tapauksissa rakennuksen rakenteet ja eristeet eivät ole omistajan vastuulla, vaan esim. jälkikäteen tehdyt muutostyöt kuuluvat osakkeenomistajan vastuulle. Aistinvarainen haittojen havainnoinnin merkitystä tulisi täsmentää perusteluissa siten, että se voisi vain poikkeuksellisesti olla yksinään riittävä peruste määräyksen antamiselle.

Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry pistää hyvänä, että esitysehdotuksessa täsmennetään terveyshaitan poistamista koskevassa terveydensuojelulain 27 §:ssä kiinteistön omistajan, haltijan ja käyttäjän välistä vastuunjakoa. RAKLI ry korostaa kuitenkin, ettei omistaja vastaa aina haitan poistamisesta rakenteista, eristeistä tai rakennuksen omistajan vastuulla olevista perusjärjestelmistä. Vastuu on voitu esimerkiksi yhtiöjärjestyksellä tai vuokrasopimuksella siirtää pois omistajalta. RAKLI ry korostaa myös,

ettei terveyshaittaa koskevia velvoitteita tulisi perustaa pelkästään aistivaraisiin havaintoihin. Rakennusteollisuuden Koulutuskeskus RATEKO katsoo, että esitysehdotuksessa ei saa olla ristiriitaisuuksia rakentamismääräyskokoelman kanssa. RATEKO esittää VTT Services Oy:tä, joka jo nykyisellään hallinnoi erinäisten henkilöpatenttien toteutusta, ulkopuoliseksi sertifioijaksi. RATEKO esittää, että työelämässä hankitulla kokemuksella voisi korvata koulutuksen sisältövaatimuksia. Ammattikorkeakouluopiskelija voisi osoittaa osaamisensa opinnäytetyönä. Rakennus-, LVI- ja kiinteistöalan henkilöpatentit FISE Oy katsoo, että yksityinen toimija – käytännössä VTT/ tai FISE pystyy hoitamaan tällaista järjestelmää, kuten molemmat ovat jo nykyisin osaltaan osoittaneet. Ulkopuolisen asiantuntijat vaatimukset ovat kovat, mistä syystä FISE Oy ehdottaa myös lievempiin vaatimuksiin perustuvaa ulkopuolisen asiantuntijan luokkaa. Tehdyt kuntotutkimukset ja -selvitykset tulisi arkistoida valtakunnalliseen arkistoon. Jos maankäyttö- ja rakennuslakiin ei saada nykyistä olennaisesti sitovampia määräyksiä kuntotutkimusten tekemisestä ja tekijöiden pätevyydestä, olisi uusi kunto-tutkimusjärjestelmä rakennettava terveydensuojelulain luomalle perustalle.

Sisäilma- ja korjausneuvontapalvelut -asumisterveysliitto Aste ry korostaa lausunnossaan, että pelkkä terveyshaitan poistaminen on turha toimenpide, ellei haitan syntyyn johdaneita tekijöitä poisteta. Jos haitta on havaittu, tulisi kunnan terveydensuojelu-viranomaisen valtuutta haitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi annettaviin määräyksiin vahvistaa lisämääräillä ”välittömästi”. Sisäilma- ja korjausneuvontapalvelut (Hengitysliitto ry ja Allergia- ja astmaliitto ry) korostaa lausunnossaan ulkopuolisten asiantuntijoiden koulutuksen järjestämisen tärkeyttä, jotta asiantuntijoita olisi riittävästi lain voimaantullessa. Riskinä on, että tavalliset pientaloasujat jäävät apua vaille sertifioitujen asiantuntijoiden keskittyessä suurempien kiinteistöjen ongelmiin. Neuvontapalvelut toteavat lisäksi, että asunto-osakeyhtiössä asuntoon kulkeutuvan tupakansavun syyn selvittäminen on usein hankalaa, koska terveystarkastajat eivät pääse tarkastamaan tiloja, joista savun epäil-

lään leviävän kyseisten asukkaiden vastustuksessa tarkastusta.

Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry. toteaa, että esitetty haitan poistamisen vastuunjako noudattaa nykykäytäntöä. Asumistilan tavanomaisen ja epätavanomaisen käytön välistä eroavaisuutta tulisi täsmentää esityksen perusteluissa. Terveydensuojeluviranomaiselle tulisi antaa mahdollisuus periä maksu aiheutuneiden kustannusten mukaan sellaisesta mittauksesta, näytteenotosta, tutkimuksesta tai selvityksestä, joka on tarpeellinen kosteus- ja mikrobivaurion korjaamiseksi annetun määräyksen noudattamisen valvomiseksi. Ympäristö- ja terveysalan tekniset ry ehdottaa lausunnossaan, että rakennuksen omistajan vastuulla olevista perusjärjestelmistä mainittaisiin esitysehdotuksen perusteluissa esimerkkejä. Lisäksi perusteluissa tulisi rajata liikennemelu ja ulkoilman saastuminen sellaisiksi tekijöiksi, joiden nojalla viranomaisen ei voisi antaa määräyksiä haitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

Suomen Hajuste- ja kemikaaliyhtiö ry esittää, että kunnat järjestäisivät terveyshaittoista tiloissa kärsiville evakkotilat. Lakiin tulisi myös määritellä aika esim. 3 kuukautta, jona aikana terveyshaitan selvittäminen tulee aloittaa. Laiminlyönnistä seuraisi sanktio. Tiloissa sairastuneella olisi myös oikeus saada sisäilman tutkimustulokset omiin terveystietoihinsa. Homepakolaiset ry katsoo, että toimitilojen tulisi myös kuulua lain soveltamisalaan. Lisäksi vakavan terveyshaitan käsitettä tulisi täsmentää. Terveydensuojeluviranomaisen tulisi lisäksi antaa kohtuullinen aika ongelman syiden selvittämiseen, tarkistuttaa selvitystyön ja korjaussuunnitelman asianmukaisuus ja sen jälkeen siirtää jatko-toimien valvonta rakennusviranomaiselle.

Akukon Oy esittää, että melumittausten ja -selvitysten tekemiseen laaditaan omat kriteerinsä ja mahdollinen henkilösertifiointi, joka voidaan suorittaa muista sisäilman osaluista erillisenä kokonaisuutena. Sertifiointia esitetään pakolliseksi kaikille sisäilman meluasioita tekeville asiantuntijoille. Akukon Oy toteaa lausunnossaan, että ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus ovat keväällä 2013 perustaneet työryhmän, jonka tavoitteena on toteuttaa melumittaajille tarkoitettu henkilösertifiointi, jota voitaisiin käyt-

tää myös edellytyksenä asuntojen melumittaukseen. Sisäilmatalo Kärki Oy kannattaa kunnallisesta ulkopuolisten asiantuntijoiden hyväksymismenettelyn keskittämistä valtakunnalliselle toimijalle. Asiantuntijan koulutuksen pohjakoulutus tulisi olla rakennustekniikkaan suuntautunut koulutus, vähintään rakennusinsinööritasoinen koulutus tai muu koulutus tai kokemus, jolla taataan vastaava osaaminen. Lain siirtymäajan riittävyttä tulisi myös harkita. Vaadittavat pätevyystodistukset, siihen liittyvä ajan käyttö ja siirtymäajan pituus tulisi asettaa siten, että näiden aiheuttamat kustannukset pysyisivät myös pientoimijoiden kannalta kohtuullisina.

Koulutuksen ja pätevytyksen hankekonaisuuden vetäjä Helmi Kokotti toteaa lausunnossaan, että ulkopuolisen asiantuntijan pätevyysvaatimukset luovat merkittävän täydennys- ja tutkintokoulutustarpeen. Kokotti ehdottaa, että julkinen valta osoittaisi relevantteille koulutuksenjärjestäjille korvamerkitäjä resursseja. Erkki Kuusisto ehdottaa,

että lain 27 §:n vastuunjako omistajan ja asukkaan välillä selkeytettäisiin esimerkein. Kuusisto tähdentää myös terveydensuojelun ja ympäristönsuojeluviranomaisen välistä toimivallan jakoa niissä tilanteissa, joissa terveyshaittaa aiheuttava toiminta on ympäristönsuojelulain nojalla luvan- ja ilmoituksenvaraista.

Lausunnoissa esitetyt huomiot on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon esityksen viimeistelyssä.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallituksen esityksessä eduskunnalle ympäristönsuojelulainsäädännön muuttamisesta (HE 214/2013 vp) esitetään, kuten tälläkin esitysehdoituksella, muutettavaksi terveydensuojelulain 50 §:n 4 momenttia, jossa säädetään maksuista. Eduskuntaa pyydetään ottamaan tämä seikka huomioon lakiehdotuksen valiokuntakäsittelyssä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

27 §. *Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta.* Lain 27 §:n 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että terveyshaitan aiheuttaja olisi velvollinen viipymättä selvittämään sekä rajoittamaan tai poistamaan terveyshaitan ja siihen johtaneet tekijät, ellei muualla laissa kuten asuinhuoneiston vuokrauksesta annetussa laissa (481/1995) tai asunto-osakeyhtiölaissa toisin säädetä. Jos haitta aiheutuisi asuinhuoneiston tai muun oleskelutilan rakennuksen rakenteista, eristeistä tai rakennuksen omistajan vastuulla olevista perusjärjestelmistä, haitan poistamisesta tai rajoittamisesta vastaa rakennuksen omistaja. Perusjärjestelmillä tarkoitetaan muun muassa ilmanvaihto-, lämmitys-, viemärointi- ja vesijohtojärjestelmiä. Asunnon tai muun oleskelutilan haltija olisi velvollinen poistamaan tai rajoittamaan terveyshaitan vain, jos haitta aiheutuu muusta kuin huoneiston tavanomaisesta käytöstä. Tavanomaisella käytöllä tarkoitetaan huoneiston normaalia muut huomioon ottavaa käyttämistä ja toisaalta asunnon normaalia varustelutasoa ja sitä koskevien määräysten mukaista asentamista ja käyttöä.

Rakennuksen omistaja ei kaikissa tilanteissa vastaa rakennuksen osien tai mainittujen perusjärjestelmien kunnossapidosta. Omistajan vastuu on voitu siirtää yhtiöjärjestyksellä tai vuokrasopimuksella pois omistajalta. Esiintyvä haitta on myös saattanut aiheuttaa vuokralaisen tai osakkaan tekemistä jälkikäteisistä muutoksista huoneistoon.

Lähtökohtaisesti kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi velvoittaa sen, jonka menettely tai toimenpide on synyn terveyshaittaa aiheuttavaan epäkohtaan, ryhtymään viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaitan tai siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Esimerkiksi naapuri, lähistöllä asuva tai kiinteistön, rakennuksen tai huoneiston haltija voitaisiin velvoittaa poistamaan asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvän terveyshaitan, riippuen siitä, kenen vastuulla terveys-

haittaa aiheuttava epäkohta on. Terveydensuojeluviranomaisen tulee kuulla asianosaisia ennen määräyksen antamista. Asianosaisena on pidettävä ainakin haitan aiheuttajaa, haitasta kärsivää sekä asunnon ja/ tai rakennuksen omistajaa tai haltijaa. Säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi tapauksiin, joissa yksilöityä terveyshaitan aiheuttajaa ei ole osoitettavissa, kuten liikennemelu tai ulkoilman saastuminen. Näissä tapauksissa terveydensuojeluviranomainen voisi kuitenkin tehdä aloitteen toimivaltaiselle viranomaiselle kuten ympäristönsuojelu- tai rakennusvalvontaviranomaisille toimenpiteiksi, joilla terveyshaitan mahdollisuutta asunnoissa ja oleskelutiloissa voitaisiin vähentää. Erityisesti silloin, kun viranomaisten välisen toimivallan jako on epäselvä, on viranomaisten keskinäinen yhteistyö välttämätöntä.

Momentti vastaisi nykyisin voimassa olevaa käytäntöä haitan aiheuttajan sekä asunnon ja oleskelutilan haltijan ja omistajan välisestä vastuunjaosta. Momentilla ei kuitenkaan tarkoiteta sitä, että terveydensuojeluviranomainen selvittäisi esimerkiksi rakennuksen takuuaikana, kuka on vastuussa muun muassa rakennusvirheestä, vaan tällaisissa tapauksissa velvoite osoitettaisiin kiinteistön omistajalle tai haltijalle, joka puolestaan voi kääntyä rakentajan tai rakennuttajan puoleen. Jos esimerkiksi asunto-osakeyhtiön yhtiöjärjestyksellä on poikettu asunto-osakeyhtiölain vastuunjaosta, eikä vastuuta todetun terveyshaitan osalta ole yksilöity selvästi, noudattaa viranomainen velvoitteen asettamisessa asunto-osakeyhtiölain mukaista vastuunjakoa. Asunto-osakeyhtiö ja osakas voivat keskenään sopia vastuunjakoon liittyvistä jatkotoimista viranomaisvelvoitteen pohjalta. Nykykäytäntöä voitaisiin entisestään tehostaa kehittämällä yhteistoimintaa terveydensuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisen välillä.

Terveydensuojeluviranomaisen tulisi rakennusteknisissä kysymyksissä olla tarvittaessa yhteydessä rakennusvalvontaan. Lisäksi viranomainen voisi tarvittaessa ohjata sen, jonka vastuulla terveyshaitan poistaminen tai rajoittaminen on, yhteistoimintaan rakennusvalvontaviranomaisen kanssa muun muassa mahdollista rakennusluvan hakemista varten. Rakennusvalvontaviranomainen ryhtyisi asiassa tarvittaviin toimiin sen mukaan, mitä

maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säädetään.

Nykyisin voimassa olevan lain 27 §:n 2 momentin mukaan asunnon tai muun oleskelutilan käyttöä voidaan rajoittaa määräyksellä vain silloin, kun haitan poistaminen ei ole mahdollista tai kiinteistön omistaja ei ole ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin haittan poistamiseksi. Lain 27 §:n 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että asuintai oleskelutilan käyttöä voitaisiin rajoittaa myös sellaisissa tilanteissa, joissa terveyshaitta on ilmeinen. Viranomainen on tällöin todennut selvästi terveyshaittaa aiheuttavan olosuhteen, joka altistaa rakennuksessa oleskelevia ja voi johtaa näiden oirehtimiseen tai sairastumiseen. Kieltojen ja rajoitusten tulee olla riittävän tehokkaita ja oikeasuhteisia haittan torjumiseksi. Kieltoja ja rajoituksia tulee käyttää harkiten. Niitä tulisi käyttää erityisesti tilanteissa, joissa terveyshaittaan puuttuminen edellyttää viranomaiselta välittömiä toimenpiteitä. Jos terveydensuojeluviranomaisen kieltoa tai rajoitusta käyttää asuntoa tai muuta oleskelutilaa tarkoitukseensa ei noudateta, voidaan terveydensuojelulain 54 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan kieltoa tai rajoitusta tahallaan tai huolimattomuudesta rikkova tuomita, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, terveyden vaarantamisrikkomuksesta sakkoon.

Ehdotettuun 27 §:n 2 momenttiin siirrettäisiin perustuslain edellyttämällä tavalla nykyisin voimassa olevan terveydensuojeluasetuksen 16 §, jonka mukaan terveyshaitan estämiseksi kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi tilapäisesti rajoittaa asukkaiden määrää asunnossa taikka muussa oleskelutilassa olevien henkilöiden määrää. Lain 51 §:n nojalla terveydensuojeluviranomainen voi antaa tarvittavia määräyksiä, jos lain 27 §:n soveltamisen edellytykset eivät täyty.

Lain 27 §:n 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi myös siten, että ”tilan” ja ”oleskelutilan” käsite yhdenmukaistetaan ”muuksi oleskelutilaksi”. Muulla oleskelutilalla tarkoitetaan lähinnä terveydensuojelulaissa 13 §:n 1 momentin 2 tai 5 kohdassa tarkoitettuja huoneistoja, kuten erilaisia koontumishuoneistoja, majoitustiloja, yleisölle tarkoitettuja tiloja ja elokuvateattereita, sekä tämän lisäksi kouluja, päiväkotia, va-

ruskuntien kasarmeja, vankiloiden asuintiloja tai muita vastaavia tiloja.

Lain 27 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Momentin mukaan terveydensuojeluviranomaisten tässä pykälässä tarkoitettujen määräysten antamisen tulisi perustua viranomaisen tekemään tarkastukseen sekä riittäviin ja luotettaviin mittauksiin, näytteisiin, tutkimuksiin, selvityksiin tai havaintoihin. Koska erityisesti asuntoihin liittyvillä määräyksillä on yksityisten ihmisten elinoloihin ja taloudelliseen tilanteeseen liittyviä merkittäviä vaikutuksia, säännöksellä korostettaisiin terveydensuojeluviranomaisen vastuuta asian huolellisesta selvittämisestä. Esimerkiksi sinänsä luotettava mittaus, jonka on tehnyt lain 49 §:n mukainen ulkopuolinen asiantuntija, ei olisi riittävä määräysten antamiseksi, vaan terveydensuojeluviranomaisen olisi tämän lisäksi itse tarkastettava asunto tai muu oleskelutila ja perustettava päätöksensä omiin välittömiin havaintoihin sekä käytettävissä oleviin mittaustuloksiin. Käytännössä asunnontarkastuksen suorittaa vakiintuneesti viranhaltija, jolle kunnan johtosäännössä tai monijäsenisten toimielimen päätöksellä on delegoitu tarkastuksen suorittaminen. Tarkastuksen suorittava viranhaltija arvioi jatkotutkimustarpeen. Jatkotutkimukset voisi tehdä joko viranhaltija tai ulkopuolinen asiantuntija. Tarvittavat tutkimukset tulee yksilöidä siten, että toimenpiteet ovat oikeasuhteisia ja riittävän tehokkaita haitan selvittämiseksi. Momentin mukaan terveydensuojeluviranomainen voi antaa terveyshaitan selvittämiseksi määräyksen rakenteen kuntotutkimuksen suorittamisesta. Käytännössä tämän tyyppiset määräykset kohdistuvat lähes aina kiinteistön omistajaan tai haltijaan. Jos määräys kuitenkin kohdistuu johonkin muuhun kuin kiinteistön omistajaan tai haltijaan, on kuntotutkimus tehtävä yhteistyössä kiinteistön omistajan tai haltijan kanssa.

Noin kolmasosa terveyshaittaa aiheuttavista kosteusvaurioista sijaitsee rakenteiden sisällä niin sanottuina piilovaurioina. Piilovaurioiden selvittäminen edellyttää rakenneavauksia, eli rakenteiden kuntotutkimustoimenpiteitä. Pintoja rikkomattomilla selvityksillä ja aistinvaraisilla havainnoilla ei voida tehdä kaikissa tapauksissa luotettavia johtopäätök-

siä terveyshaitasta. Rakenteissa voi olla vakavia terveyshaittaa aiheuttavia kosteus- ja homevaurioita, vaikka rakennuksen sisäpinoilla ei olisi havaittavissa merkkejä terveyshaitasta ja sisäilman mikrobipitoisuudet olisivat pieniä. Riskialttiiden rakenteiden kunto- ja tutkimuskynnyksen alentaminen tehostaisi terveyshaittojen selvittämistä, lyhentäisi terveyshaittoille altistumisaikaa ja parantaisi terveyshaittojen poistamiseksi tehtävien toimenpiteiden onnistumisen todennäköisyyttä, kun terveyshaitta aiheuttava tekijä olisi selvitetty huolellisesti.

45 §. Tarkastusoikeus. Ehdotettavan pykälän 1 momentti pysyisi ennallaan muutoin paitsi, että siitä poistettaisiin viranomaisen oikeus teettää tarkastuksia. Viranomainen itse tekisi tarkastukset, mutta voisi käyttää 49 §:ssä tarkoitettua ulkopuolista asiantuntijaa teknisenä apuna.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin 3 kohta lisättäisiin tarkastuksen tai tutkimuksen tekijälle oikeus tehtävänsä suorittamiseksi ottaa tarvittavat valokuvat ja muut mahdolliset tallenteet. Muita tallenteita ovat esimerkiksi tarkastuksessa otettu videokuva tai ääninauha melumittauksissa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa viitattaisiin selventävästi hallintolain (434/2003) 39 §:n tarkastusta koskevaan menettelyyn ja tarkastuskertomuksen laatimiseen sekä tiedoksiantoon. Koska terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuksissa tehdään usein mittauksia sekä otetaan valokuvia tai tehdään muita tallenteita, kuten äänitteitä, säännöksessä esitetään, että oleellisesti asiaan vaikuttavien tehtyjen mittausten ja tutkimusten tulokset sekä valokuvat tai muut tallenteet on liitettävä tarkastuskertomukseen. Ehdotetun säännöksen mukaan jäljennökset mittausten ja tutkimusten tuloksista, valokuvista ja muista tallenteista taikka niistä tehdyt tarpeelliset ja riittävät selvitykset on annettava tiedoksi vastaavasti kuin tarkastuskertomus. Äänitteistä tai videotallenteista ei anneta alkuperäistä nauhoitusta tai tallennetta, vaan niistä tehty tulostus tai muu selvitys, kuten toteamus niiden olemassaolosta, olisi riittävä. Tarvittaessa asianosaisella on mahdollisuus pyytää alkuperäisestä tallenteesta jäljennös erikseen. Tallenteisiin sovelletaan viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 ja 32

§:ää. Tallenne, esimerkiksi valokuva voi olla myös osa henkilörekisteriä, jolloin tallentamiseen sovelletaan henkilötietolakia (523/1999).

46 §. *Asunnontarkastus.* Pykälää muutettaisiin vastaamaan perustuslain vaatimuksia kotirauhan suojan puuttumista koskevalle sääntelylle. Pykälän 1 momentin sisältö siinä ei muuttuisi. Ainoastaan sanamuotoja täsmennettäisiin nykyvaatimusten mukaiseksi. Yksityisen asunnon sijaan käytettäisiin termiä ”pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat”. Tarkastus tai siihen liittyvä toimi voitaisiin tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa muutoin kuin tilan haltijan tai omistajan omasta aloitteesta vain, jos se on välttämätön sen selvittämiseksi, aiheutuuko olosuhteista asunnon haltijalle tai muulle tilassa oleskelevalle taikka naapurille terveyshaittaa.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tapahtuva elinkeinotoiminta on pienimuotoista ja terveydensuojelun näkökulmasta pääsääntöisesti vähäriskistä. Esimerkkinä tästä ovat parturi-kampaajat ja kosmetologit, joiden toiminnassa terveydensuojeluviranomaiset tarkastavat etupäässä hygieniaolosuhteita. Suunnitelmallista valvontaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa ei voida tehdä, koska toiminta on vähäriskistä eikä terveyshaittoja ennaltaehkäisevä tarkastustoiminta ole tällöin perusoikeuksien turvaamiseksi välttämätöntä. Kotirauhan piiriin voidaan kohdentaa tarkastuksia terveydensuojeluviranomaiselle saappaiden yhteydenottojen perusteella. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tilat on rajattu kotirauhan piiriin kuuluvan alueen ulkopuolelle.

Nykyinen 1 momentti jaetaan kahteen momenttiin. Pykälän 2 momentin mukaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyn tilan tarkastus asukkaan tahdon vastaisesti voidaan tehdä vain, jos viranomaisella on perusteltu syy epäillä välittömiä toimia edellyttävää vakavaa terveyshaittaa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa asunnon ulkopuolelle leviävä haju tai jokin muu todennettava tekijä, joka antaa aiheutta epäillä asunnon asukkaalle, muulle tilassa oleskelevalle tai naapurille aiheutuvan välittömiä toimenpiteitä edellyttävää vakavaa

terveyshaittaa, voitaisiin tehdä lain 46 §:n nojalla tahdonvastainen tarkastus. Tällöin tarkastuksen tai siihen liittyvän toimen suorittamiseen tulisi olla kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys.

Vakavan terveyshaitan käsitettä ei ole määritelty nykyisessä terveydensuojelulaissa. Arvioidessaan sitä, esiintyykö asunnossa tai muussa oleskelutilassa terveydensuojelulain tarkoittamaa terveyshaittaa, kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on arvioida ensisijaisesti ympäristöolosuhteita esimerkiksi altisteita ja niiden kulkeutumista sisäilmaan.

Vakavan terveyshaitan arviointiin vaikuttaa altistustilanteen ja siitä aiheutuvien terveysvaikutusten vakavuus. Altisteesta johtuva kuoleman tai pysyvän sairastavuuden riski ei kuitenkaan yksinään riitä tekemään terveyshaitasta vakavaa, koska monet tekijät, kuten tupakansavu tai radon lisää pysyvän sairastumisen todennäköisyyttä jo pienillä pitoisuuksilla ja altistuksilla. Jos pitoisuudet ovat kuitenkin riittävän suuret, voidaan katsoa kyseessä olevan vakava terveyshaitta. Arvioitaessa vakavan terveyshaitan vaatimia välittömiä toimia pitää lisäksi huomioida terveysvaikutusten välittömyys. Monet tekijät johtavat pysyvään sairastumiseen vasta vuosien aikana kerääntyneen altistumisen seurauksena, esimerkiksi radonin tai tupakoinnin aiheuttama keuhkosityöpä. Toisaalta jotkut tekijät vaativat välittömiä toimia altistuksen vähentämiseksi, esimerkiksi korkean häikäipitoisuuden aiheuttama kuoleman vaara.

Uudessa 3 momentissa tarkoitettu tarkastus tai muu valvontatoimi voitaisiin tehdä tässä laissa rangaistavaksi säädetyn menettelyn selvittämiseksi. Kyse olisi rikoslain 44 luvun 1 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terveysrikoksen tunnusmerkistön täyttävän teon ja terveydensuojelulain 54 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terveyden vaarantamista koskevan rikkomuksen selvittämiseksi. Edellä 45 §:ssä säädettäisiin, että tarkastuksen voi tehdä ainoastaan viranomainen. Ulkopuolista asiantuntijaa voitaisiin kuitenkin käyttää apuna teknisen seikan selvittämisessä myös kotirauhan suojan kuuluvissa tiloissa.

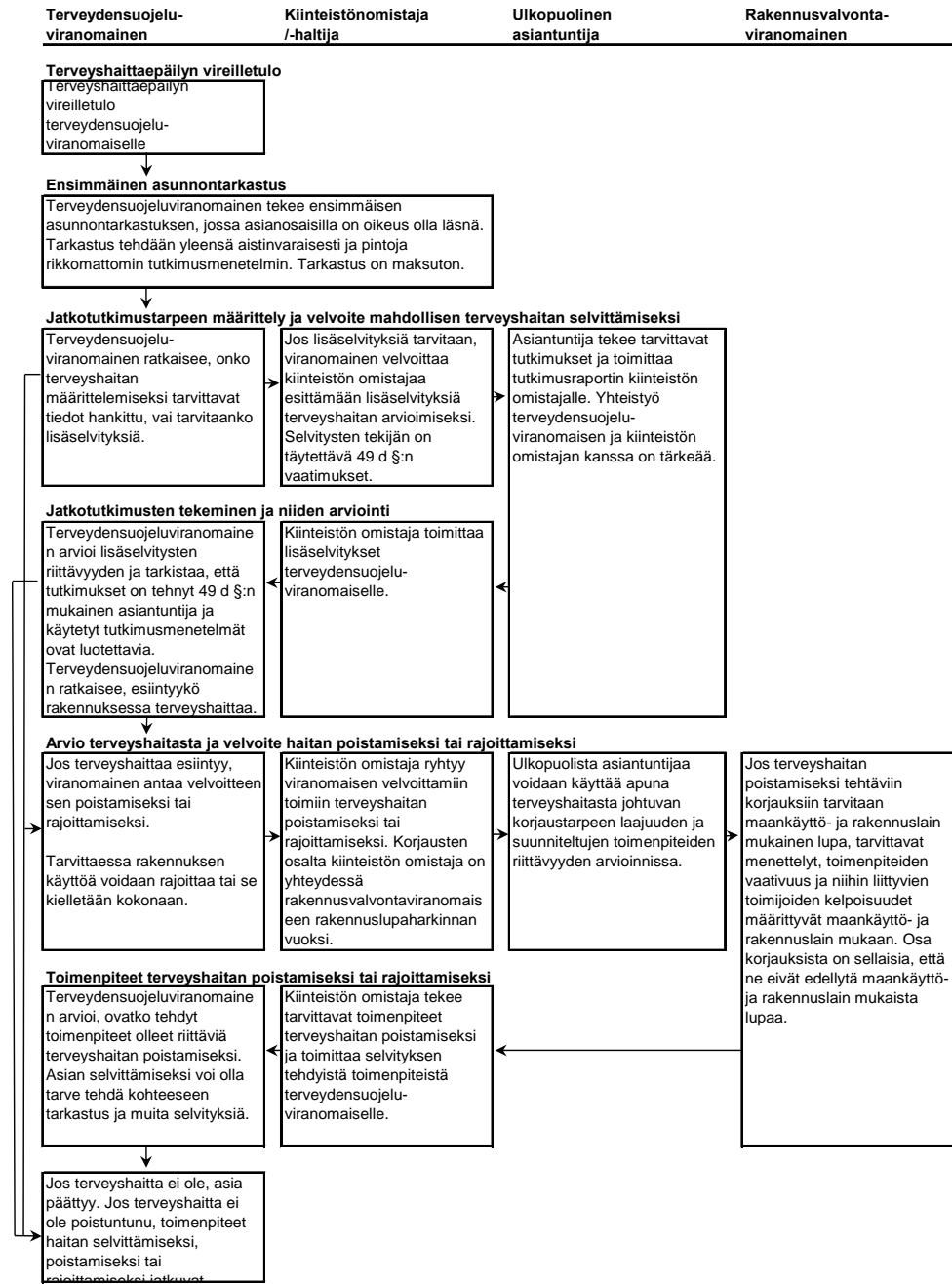
49 §. *Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttäminen terveydensuojeluvalvonnassa.* Ehdotettavan pykälän otsikko muutettaisiin vas-

tamaan muutettavaa lainkohtaa. Ehdotettavan pykälän 1 ja 2 momentti koskevat muita kuin terveydensuojelun viranhaltijoita. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentissa säädettäisiin yleisesti ulkopuolisen asiantuntijan pätevyydestä ja mittausten tutkimusten tai selvitysten tekemisestä sekä näytteiden ottamisesta. Valvontaviranomaisella olisi täysi vastuu asiassa, vaikka viranomaisen käyttäisikin apunaan asiantuntijaa. Asiantuntija ei täten toimisi itsenäisesti, vaan suorittaisi terveyshaitan selvittämiseen liittyviä avustavia tehtäviä terveydensuojeluviranomaisen apuna. Ulkopuolista asiantuntijaa voitaisiin käyttää terveyshaitan selvittämiseksi tehtävien mittausten tekemiseen, näytteiden ottamiseen, koko rakennusta koskevan kuntoarvion tai -tutkimuksen tekemiseen sekä johtamaan laajempia ja vaikeampia rakennusten terveyshaittojen selvittämiseen liittyviä tutkimuksia. Lisäksi ulkopuolista asiantuntijaa voitaisiin käyttää apuna terveyshaitasta johtuvan korjaustarpeen laajuuden ja suunniteltujen toimenpiteiden riittävyyden arvioinnissa.

Lain muutoksen myötä sosiaali- ja terveysministeriö antaisi asetuksen asumisterveydestä. Tässä asetuksessa säädettäisiin asumisterveyteen liittyvistä tekijöistä ja näiden toimenpiderajoista terveydensuojelulain 32 §:n nojalla. Mittauksia, näyteenottoja, tutkimuksia tai selvityksiä voidaan tehdä muun muassa fysikaalisista tekijöistä: lämpötilasta, ilman virtausnopeudesta, ilmanvaihdon toimivuudesta, kemiallisista tekijöistä: formalde-

hydistä, asbestista, haihtuvista orgaanisista yhdisteistä (VOC) kuten naftaleenista, tupakansavusta sekä biologisista tekijöistä: mikrobeista (homeet, hiivat ja bakteerit). Luettelo ei ole tyhjentävä. Asetuksessa säädettäisiin myös melun mittaamisesta asunnossa tai oleskelutilassa. Melumittaajien pätevyys- ja sertifiointivaatimukset ovat tällä hetkellä valmisteilla ympäristöministeriön hallinnon-alalla.

Viranomaisella tulisi kuitenkin ensisijaisesti olla mahdollisuus tehdä selvitys. Jos viranomaisen ei tee selvitystä, se voisi velvoittaa kiinteistön omistajan tai haltijan teettämään selvityksen ulkopuolisella asiantuntijalla. Ulkopuolisen asiantuntijan tilaa lähtökohtaisesti se, jonka vastuulla haitan selvittäminen, poistaminen tai rajoittaminen on. Yleensä tilaajana toimii kiinteistön omistaja tai asunto-osakeyhtiön edustajana toimiva yhtiön hallitus tai isännöinnistä vastaava. Myös terveydensuojeluviranomainen voisi toissijaisesti toimia ulkopuoliselta asiantuntijalta tarvittavan selvityksen tilaajana. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttämisestä aiheutuneista kustannuksista vastaisi yleensä se, jonka vastuulla haitta on, joten näillä tulisi olla mahdollisuus valita 49 c §:ssä tarkoitettu sertifioitu asiantuntija tarjouspyyntöjen ja niihin saatujen vastausten perusteella. Tarjouksen sisältö määräytyy viranomaisen asettamien velvoitteiden pohjalta. Viranomaisen, tilaajan ja ulkopuolisen asiantuntijan olisi hyvä keskustella tarvittavista selvityksistä ennen selvitysten aloittamista.

Kaavio 1. Malliesimerkki ulkopuolisen asiantuntijan käytöstä terveystuoteluviranomaisen apuna rakennuksen terveystuotelu-
haittojen selvittämisessä

Ehdotettavan pykälän 2 momentissa säädetäisiin sellaisten ulkopuolisten asiantuntijoiden käytöstä, joilta edellytettävä pätevyys ei sisälly 1 momentin osaamistavoitteisiin.

Tällaisia asiantuntijoita ovat esimerkiksi melumittajaat, lämpökamerakuvaajat tai ilmanvaihtokanavien videokuvaajat. Jos viranomaisvalvontaa varten tarvitaan ulkopuolista asiantuntijaa sellaisen selvityksen tai tutkimuksen tekemistä varten, johon 49 d §:n 1 momentissa tarkoitettu pätevyys ei sovellu tai ole tarkoituksenmukainen, on tehtävään käytettävä muutoin pätevää asiantuntijaa.

Nykyisessä laissa oleva sosiaali- ja terveysministeriön asetuksenantovaltuus antaa tarkempia säännöksiä tämän lain mukaista viranomaisvalvontaa varten tutkimuksia ja selvityksiä tekevien ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyydestä. Asetuksenantovaltuutta täsmennettäisiin 49 d §:n 1 momentissa siten, että tarkempia säännöksiä nimenomaan asiantuntijan pätevyyden osoittamiseksi suoritettavan koulutuksen sisällöstä ja laajuudesta annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Terveyshaitan selvittämiseksi rakennus tulisi tutkia aina mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, mikä tarkoittaa sitä, että tarkastuksessa arvioidaan kaikkia niitä tekijöitä, joista saattaa aiheutua terveyshaittaa. Tarkastuksessa tulisi arvioida rakennuksen rakenteiden, pintamateriaalien, talotekniikan, irtaimiston ja käytön vaikutus asunnon tai muun oleskelutilan terveydellisiin olosuhteisiin. Toimenpiteiden tulee kuitenkin olla oikeasuhteisia tavoitteeseen nähden. Joissain tapauksissa viranomainen tai 1 momentissa tarkoitettu ulkopuolinen asiantuntija voi tarvita tutkimuksessaan avuksi myös 49 d §:n 1 momentissa tarkoitettua pätevyydestä poikkeavaa osaa. Tällaisissakin tapauksissa tulisi käyttää mahdollisimman pätevää asiantuntijaa, ensisijaisesti mahdollisen kyseisen osaamisalueen (esimerkiksi lämpökamerakuvaus, kosteusmittaus, asbesti- ja haitta-ainekartoitus, rakenteiden ja talotekniikan kuntotutkimus) pätevyysrekisteriin merkittyä asiantuntijaa, jonka osaamisalue on alaltaan muu tai suppeampi kuin 1 momentissa tarkoitettu pätevyys. Näitä asiantuntijarekiste-

reitä on VTT Services Oy:llä, ja Rakennus-, LVI- ja kiinteistöalan henkilöpätevyudet FISE Oy:llä. Tulevaisuudessa melumittajaat olisi tarkoitus merkitä Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään asiantuntijarekisteriin. Esimerkiksi jos rakennuksessa olevan kosteus- ja homevaurion vuoksi tehtäviä lisäselvityksiä varten ei voida käyttää 49 d §:n 1 momentissa tarkoitettua asiantuntijaa ilman, että terveyshaitan selvittäminen kohtuuttomasti viivästyisi, voitaisiin rakennuksen tutkimisessa käyttää poikkeuksellisesti rakennusterveysasiantuntijaa kapeampialaisen pätevyyden omaavaa henkilöä, kuten sisäilmatutkimukseen perehtynyttä asiantuntijaa ja kosteusvaurioihin perehtynyttä kuntotutkijaa, jos nämä yhdessä täyttäisivät ulkopuoliselta asiantuntijalta edellytettävät osaamisvaatimukset. Kyseisten asiantuntijoiden tulee tehdä rakennuksen tutkimisessa ja tutkimusraportin laatimisessa kiinteää yhteistyötä. Yksinkertaisissa ja selvästi rajatuissa selvityksissä voitaisiin käyttää poikkeuksellisesti sisäilmatutkimukseen perehtynyttä asiantuntijaa tai kosteusvaurioihin perehtynyttä kuntotutkijaa yksinkin, jos viranomainen katsoo tämän tarkoituksenmukaiseksi. Vaativissa kohteissa tulisi kuitenkin käyttää 49 d §:n 1 momentissa tarkoitettua asiantuntijaa. Huomionarvioista on, että kohteessa olevien rakennusteknisten seikkojen selvittäminen edellyttää asiantuntijalta rakennusalan koulutusta.

Jos viranomainen tai 1 momentissa tarkoitettu ulkopuolinen asiantuntija käyttää edellä kuvattuun tarkoitukseen apunaan henkilöä, joka ei täytä 49 d §:ssä tarkoitettua pätevyyttä, vastaa viranomainen tai ulkopuolinen asiantuntija siitä, että selvitykset tai tutkimukset on tehty asiantuntevasti ja pätevästi ennen kuin niitä käytetään avuksi terveyshaitan arvioinnissa.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen tehdessään tässä laissa tarkoitettuja tutkimuksia ja selvityksiä. Lisäksi asiantuntijaan sovelletaan tarvittaessa vahingonkorvauslain (412/1974) vastuusäännöksiä. Lisäksi ilman nimenomaista lainsäädäntäkin asiantuntijan esteellisyyteen ja menettelytapoihin sovellettaisiin julkisuuslakia, hal-

lintolakia ja kielilakia. Asiantuntijan tulee näin olla esimerkiksi tehtävässään riippumaton.

49 c §. *Henkilösertifioijana toimimisen edellytykset.* Ehdotetun uuden 49 c §:n 1 momentissa säädettäisiin ulkopuolisten asiantuntijoiden henkilösertifiointia suorittavasta toimijasta. Sosiaali- ja terveysministeriö määräisi toimijan määrääjäksi tai toistaiseksi, joka sertifioiden henkilön ulkopuoliseksi asiantuntijaksi sen jälkeen, kun tämä on osoittanut osaamisensa 49 d §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla. Nimetyksi voisi tulla yhteisö tai säätiö.

Pätevyyden toteajalla tulisi olla lukumäärältään ja asiantuntemukseltaan riittävä henkilöstö arvioimaan pätevyyden edellytyksiä. Nimettävällä toimijalla tulisi olla myös muut resurssit ja valmiudet osaamistestien vastaanottamiseen esimerkiksi delegoimalla tehtävät koulutuksenjärjestäjän kriteerit täyttävälle toimijalle. Lisäksi nimettävän toimijan tulisi olla riippumaton sekä toiminnallisesti että taloudellisesti arvioitaviin eli sertifiointiin henkilöihin tai tällaisiksi hakeviin nähden, jotta nimettävän puolueettomuutta ei voitaisi asettaa kyseenalaiseksi.

Nykyisin VTT Expert Services Oy on sertifiointin rakennusten terveyshaittoja selvittävät asiantuntijat (rakennusterveysasiantuntijat). Sertifiointin hakeminen on tähän asti ollut vapaaehtoista. Käytännössä yhtiölle on siirretty jo vuonna 1999 Valtion tekniselle tutkimuslaitokselle aiemmin kuuluneet henkilösertifiointitehtävät.

Henkilösertifiointissa VTT Expert Services Oy noudattaa standardin SFS-EN ISO/IEC 17024 -menettelyitä. Näihin menettelyihin kuuluu erillinen puolueeton sertifiointiorganisaatio, koulutuksen järjestäjien ja koulutusohjelmien hyväksyminen, erillisten kriteerien mukaisesti sertifioidun henkilöiden pätevyyden ylläpidon seurantamenettely sekä koulutuksen laadun ja sen ylläpidon seurantamenettely. VTT Expert Services Oy:n myöntämät henkilösertifiointit täyttävät tässä laissa säädetyt henkilösertifiointin vaatimukset sekä vastaavat olennaisilta osin standardin SFS-EN ISO/IEC 17024 -menettelyitä. Nykyisin VTT Expert Services Oy:n hyväksymä ensimmäinen myönnetty henkilösertifikaatti on voimassa kaksi vuotta. Tä-

män jälkeen sertifikaatti on voitu uudistaa viideksi vuodeksi kerrallaan.

VTT Expert Services Oy on huolehtinut jo useita vuosia rakennusterveysasiantuntijoiden henkilösertifiointista, joiden osaamistavoitteet vastaavat terveydensuojeluviranomaisten ulkopuolisilta asiantuntijoilta koostettu- ja homevaurioiden selvittämisessä edellyttämää osaamista. Tällä hetkellä rakennusterveysasiantuntijakoulutuksen on käynyt noin 200 henkilöä, joista sertifiointiin ylläpitäneitä asiantuntijoita on 96 kpl.

Koulutuksen tarjoajana on toiminut Kuopion yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus (1.1.2010 alkaen Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate) ja syksystä 2011 alkaen Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. Rakennusteollisuuden koulutuskeskus RATEKO on hyväksytty tammikuussa 2014 Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen VTT:n uusittujen koulutuksenjärjestäjän kriteereiden mukaisesti kouluttajaksi. Jatkossa voisi olla muitakin vastaavia koulutuksenjärjestäjiä.

Ehdotetun uuden 2 momentin mukaan toimijalla tulisi olla:

- a) riittävä ja asiantunteva henkilöstö sertifiointin toteuttamiseksi
- b) muut käytännön edellytykset sertifiointitoiminnan järjestämiseen
- c) toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton asema sertifiointiin nähden.

Ehdotettavan pykälän 3 momentin mukaan nimeämistä haetaan sosiaali- ja terveysministeriöltä. Hakemuksessa on esitettävä selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytymisestä. Nimeämispäätöksessään sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa sertifiointiin liittyvät järjestelyt ja asettaa tarvittaessa toimintaa koskevia tarkempia ehtoja. Näitä ehtoja voisivat olla esimerkiksi hyvän hallintoon liittyvien toimintatapojen noudattaminen sekä vuotuisen toimintakertomuksen toimittaminen. Ministeriö vahvistaisi päätöksessään toiminnan rahoituksen liittyvät järjestelyt. Tarkoituksena on, että henkilösertifioija rahoittaa toiminnan perimillään maksuilla. Sosiaali- ja terveysministeriölle on toimitettava selvitys toiminnasta sekä siitä perityistä maksuista. Sosiaali- ja terveysministeriö voi nimetä useita tämän lain vaatimukset täyttäviä henkilösertifioijia.

Ehdotettavan pykälän 4 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettu päätös voidaan peruuttaa, jos hyväksymisen edellytykset lakkaavat tai sertifiointissa havaitaan olennaisia puutteellisuksia eikä toimija ole korjannut toimintaansa sosiaali- ja terveysministeriön kehotuksesta huolimatta annetussa määräajassa. Sen lisäksi, mitä edellä säädetään, sosiaali- ja terveysministeriö valvoo 1 momentissa tarkoitettun henkilösertifioijan toimintaa.

49 d §. *Henkilön sertifiointi ulkopuoliseksi asiantuntijaksi.* Ehdotetun uuden pykälän 1 momentin mukaan edellä 49 §:n 1 momentissa tarkoitettun henkilön tulee osoittaa pätevyytensä suorittamalla hyväksytysti sosiaali- ja terveysministeriön edellyttämän osaamistestin sisältämän koulutuksen tai hyväksyttämällä koulutuksella tai työkokemuksella aiemmin hankittu vastaava osaaminen.

Vaihtoehtoiset tavat pätevyyden osoittamiseen olisivat:

- sertifiointiin valmentavan koulutuksen suorittaminen hyväksytysti (voi sisältää useita osaamistestejä) ja riittävä alan työkokemus;
- aikaisemman koulutuksen hyväksyttäminen ja osaamistestin suorittaminen sekä riittävä alan työkokemus;
- aikaisemman koulutuksen hyväksyttäminen ja työkokemukseen perustuva pätevyyden osoittaminen.

Osaamistestit voivat koskea koulutuksen eri osa-alueita erillisinä suorituksin tai mahdollisesti isompina kokonaisuuksina. Lisäksi voimassaolon edellytyksenä on työkohteiden raportointi ja säännöllinen täydennyskoulutus. Hakijalta edellytetään soveltuvaa peruskoulutusta ja riittävää työkokemusta. Tarkempia säännöksiä pätevyyden osoittamiseksi suoritettavan koulutuksen sisällöstä ja laajuudesta sekä edellytettävästä työkokemuksesta tai muusta osaamisesta annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Muulla osaamisella tarkoitetaan esimerkiksi aikaisempia suoritettuja opintoja, tieteellisiä tutkimuksia, opinnäytetöitä, työnäytteitä ja tutkimusryhmään osallistumisia.

Ehdotettavan pykälän 1 momentin vaatimukset koskisivat kokonaisuudessaan ulkopuolisia asiantuntijoita eikä terveydensuojelun viranhaltijoita. Vaatimukset on kohdennettu ensisijaisesti kosteus- ja homevaurioista

aiheutuviin terveyshaittojen selvittämiseen. Melumittaajien sertifiointia valmistellaan tällä hetkellä erikseen Suomen ympäristökeskuksessa. Lähtökohta kuitenkin olisi, että myös kaikilla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla olisi ainakin yksi terveydensuojeluviranomaisen palveluksessa oleva viranhaltija, jolla olisi sama pätevyys kuin ulkopuolisilta asiantuntijoilta edellytettäisiin. Näin parannetaan myös viranomaisen valmiuksia asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveyshaittojen hallintaan ja ulkopuolisten asiantuntijoiden työn arviointiin.

Ehdotetun uuden pykälän 2 momentin mukaan edellä 49 c §:ssä tarkoitettu toimija ylläpitää julkista tietojärjestelmää, johon tehdään merkintä 1 momentissa tarkoitettun henkilön nimi, paikkakunta sekä sertifikaatin numero ja voimassaoloaika. Tällä merkinnällä osoitetaan henkilön sertifiointi ulkopuoliseksi asiantuntijaksi. Sertifiointi on voimassa 5 vuotta. Osoituksena sertifiointista henkilölle annetaan todistus, jonka mallin sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa. Sertifiointi sellaisenaan ei merkitse oikeuteta toimia ulkopuolisena asiantuntijana, vaan edellyttää aina viranomaisen tai kiinteistön omistajan toimeksiantoa. Terveydensuojeluviranomaiset ja muut toimijat näkisivät kyseisestä rekisteristä ne asiantuntijat, joiden tutkimuksia voitaisiin käyttää terveydensuojeluviranomaisen valvonnan tukena. Rekisteriä voisivat käyttää hyödyksi esimerkiksi kiinteistön omistajat ja isännöitsijät valitessaan asiantuntijaa selvittämään kiinteistöstä aiheutuvaa terveyshaittaepäilyä myös silloin, kun selvityksessä ei ole mukana kunnan terveydensuojeluviranomaista. Tällä hetkellä VTT Expert Services Oy ylläpitää mainitunlaista julkista tietojärjestelmää.

Ehdotetun uuden pykälän 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettu merkintä voidaan poistaa tietojärjestelmästä, jos henkilö ei täytä enää pätevyysvaatimuksia tai toistuvasti laiminlyö tehtävissä edellytettävää riippumattomuutta ja puolueettomuutta tai asiallista raportointia ja oikeita mittaus- ja tutkimusmenetelmiä. Ennen tietojärjestelmästä poistamista henkilölle on varattava tilaisuus korjata pätevyysvaatimuksissa oleva puute, jollei puute ole niin olennainen, ettei sen korjaaminen ole mahdollista kohtuulli-

nessa ajassa. Sertifiointi on voimassa 5 vuotta, jonka jälkeen se uusitaan, jos henkilö täyttää sertifiointivaatimukset. Sertifiointin uudistamiseksi ulkopuolisen asiantuntijan tulee pitää ammattitaitoaan yllä asunnon tai muiden oleskelutilojen terveydellisten olosuhteiden arvioinneilla, koulutuksella tai näihin rinnastettavalla tavalla. Asiantuntijan on esitettävä ammattitaidon ylläpitoa koskevat selvitykset hakiessaan sertifiointin uudistamista 2 momentissa tarkoitettulta toimijalta.

50 §. Maksut. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan muutettavaksi 1 kohta, jonka mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi periä tarkastuksesta, mittauksesta tai näytteenotosta, tutkimuksesta tai selvityksestä maksun kiinteistön omistajan lisäksi myös kiinteistön haltijalta tai muulta, jonka vastuulla terveyshaitta on sen mukaan, mitä edellä 27 §:ssä säädetään. Mainitut valvontatoimet liittyvät lain 26 §:n mukaisten terveyshaittojen selvittämiseen tai haitan poistamisen varmistamiseen.

Lähtökohtaisesti rakennuksessa esiintyvää terveyshaitan selvittämistä, poistamista tai rajoittamista koskevasta toimenpiteestä perittävistä maksusta vastaisi kiinteistön omistaja. Toissijaisessa vastuussa olisi muu haitan aiheuttaja. Sellaisessa tilanteissa, joissa haitan aiheuttajasta ei olisi varmuutta, perittäisiin maksu kuitenkin kiinteistön omistajalta. Mainitusta vastuunjaosta säädetään edellä 27 §:ssä.

Jos terveydensuojeluviranomainen velvoittaa tämän lain 27 tai 51 §:n nojalla muun haitan aiheuttaneen kuin kiinteistön omistajan tai haltijan ryhtymään toimenpiteisiin, asiaan liittyvien tarkastusten, mittausten, näytteenoton, tutkimusten tai selvitysten tekemiseksi, voidaan maksu periä haitan aiheuttajalta riippumatta siitä, onko terveyshaittaa ilmennyt. Maksu voidaan periä haitan selvittämiseen tai haitan poistamisen varmistamiseen liittyvästä toimenpiteestä. Momentilla ei tarkoiteta sitä, että terveydensuojeluviranomainen selvittäisi esimerkiksi rakennuksen takuuaikana, kuka on vastuussa muun muassa rakennusvirheestä, vaan tällaisissa tapauksissa maksu perittäisiin suoraan kiinteistön omistajalta.

Maksu voitaisiin periä myös muulta jonka toiminnasta terveyshaitta aiheutuu esimer-

kiksi elintarvikehuoneiston haltijalta, jonka toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa samassa rakennuksessa asuville tai oleskeleville. Tällöin asiaa selvitetessä terveydensuojeluviranomaisen tulee olla yhteydessä jo asian selvittämisen alkuvaiheessa haitan mahdolliseen aiheuttajaan ja ilmoitettava tehtävistä mittauksista ja vastaavista toimenpiteistä, joista voidaan periä maksu. Tarvittaessa haitan mahdolliselle aiheuttajalle olisi varattava tilaisuus itse teettää tarvittavat tutkimukset. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun naapurirakennuksen puhallin aiheuttaa meluhaittaa asuntoon ja rakennuksen äänieristys on todettu määräysten mukaiseksi. Tällöin haitan aiheuttaja olisi ilmeinen ja muu kuin haitasta kärsivän kiinteistön omistaja. Maksupäätökseen on mahdollista hakea muutosta valittamalla siten kuin kuntalaissa säädetään.

Tarkastus on valvontatoimi, jossa tarkastaja käy kohteessa paikan päällä siten kuin hallintolain 39 §:ssä säädetään. Tämänkaltaisessa ei-suunnitelmallisessa valvonnassa pelkästään kirjallisesta asiakirjatarkastuksesta ei täten voitaisi periä maksua. Yleisen oikeusturvan kannalta on merkityksellistä, että ensimmäinen tarkastus ja siihen liittyvä jatkotutkimustarpeen määrittely olisi aina maksuton. Ensimmäisen tarkastuksen tarkoituksena on selvittää, esiintyykö asunnossa tai muussa oleskelutilassa terveyshaittaa ja tarvitaanko asian selvittämiseksi lisätutkimuksia. Joissain tapauksissa, esimerkiksi tupakansavuvälitusten selvittämisessä, joudutaan tekemään useampia kuin yksi käynti paikan päällä mahdollisen jatkotutkimustarpeen määrittelyä varten. Tällä varmistetaan se, että terveyshaitan selvittämisprosessi saadaan vireille asianosaisen maksukyvyistä riippumatta. Ihmisten altistus-aika mahdolliselle terveyshaitalle pyritään näin samaan mahdollisimman lyhyeksi. Maksu voitaisiin kuitenkin periä muista tarkastuksista ja niin sanotusta jälkivalvonnasta erityisesti silloin, kun tarkastukseen liittyy mittaus tai näytteenotto ja jos maksu on määriteltä kunnan viranomaisen taksassa. Jos terveyshaitan selvittäminen edellyttäisi mittaukseen tai näytteenottoon rinnastettavaa muuta toimenpidettä esimerkiksi kuntotutkimusta, jossa rakenteet avataan ja arvioidaan

aistinvaraisesti, voitaisiin maksu myös tällöin periä.

Momentin 2 kohta pysyisi ennallaan.

56 §. Muutoksenhaku. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan 49 c §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettusta ministeriön päätöksestä saisi valittaa yleensä korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1986) säädetään. Valituksen saisi tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan 49 d §:n 3 momentissa tarkoitettusta henkilösertifioijan päätöksestä saa vaatia oikaisua sosiaali- ja terveysministeriöltä siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Henkilösertifioijan päätös sertifioidun henkilön poistamisesta tietojärjestelmästä tai pätevyyden uusimista koskeva kielteinen päätös rinnastuu hallintopäätökseen. Siihen voisi asianomainen ensi vaiheessa vaatia oikaisua henkilösertifioijalta. Oikaisua tulisi hakea 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus käsiteltäisiin hallintolain (434/2003) mukaisesti.

Vasta oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolain käyttölaissa säädetään. Ottaen huomioon sen, että oikeuskäytäntö muodostunee melko yhtenäiseksi ja ottaen myös huomioon mahdollisuuden oikaisuvaatimukseen, ehdotetaan valituslupamenettelyn käyttöön ottamista valitettaessa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Esitysehdotus sisältäisi tavanomaisen voimaantulosäännöksen, jonka mukaan laki tulisi voimaan mahdollisimman pian. Ulkopuolinen asiantuntija, jolla on riittävä asiantuntemus ja pätevyys ja joka on osoittanut kunnan terveydensuojeluviranomaiselle käyttämiensä tutkimusmenetelmien luotettavuuden voimassa olevan 49 §:n mukaisesti, voi toimia ulkopuolisena asiantuntijana 24 kuukautta lain voimaantulosta, mihin mennessä hänen on osoitettava pätevyytensä 49 d §:n 1 momentin mukaisesti.

Siirtymäsäännöksen mukaan ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyt tämän lain vaatimukset täyttävät henkilösertifioinnit olisivat voimassa niistä annetuissa päätöksissä määri-

tellyn ajan, jonka jälkeen sertifiointia on haettava tämän lain 49 d §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla. Siirtymäsäännöksen mukaan sertifioidun henkilön tekemiä selvityksiä voitaisiin hyödyntää terveydensuojeluvälvonnassa sen mukaan, mitä viranomaisen pitää laadultaan ja ajalliselta edustavuudeltaan tarkoituksenmukaisena.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun lain 49 d §:n 1 momentin mukaan tarkempia säännöksiä pätevyyden osoittamiseksi suoritettavan koulutuksen sisällöstä ja laajuudesta sekä edellytettävästä työkokemuksesta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Tämä asetuksenantovaltuus olisi uusi.

3 Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Koska ehdotettu 49 d §:n mukainen henkilösertifiointi olisi uutta, ehdotetaan lakiin tätä koskevaa siirtymäsäännöstä. Suuri osa nykyisin alalla toimivista voimassa olevan 49 §:n mukaisesti hyväksytyistä asiantuntijoista on sertifioituja rakennusterveysasiantuntijoita. Koska alalla toimii myös sertifioimattomia asiantuntijoita, säännöksen mukaan sellainen ulkopuolinen asiantuntija, jolla on riittävä asiantuntemus ja pätevyys ja joka on osoittanut kunnan terveydensuojeluviranomaiselle tutkimusmenetelmien luotettavuuden voimassa olevan 49 §:n mukaisesti ennen lain voimaantuloa, voisi toimia edelleen tässä tehtävässä 24 kuukautta lain voimaantulosta.

Lähtökohtaisesti henkilösertifioinnin myöntäminen edellyttää hakijalta noin 1,5 vuoden pituisen koulutuksen suorittamista. Siirtymäsäännös mahdollistaisi sen, että alalle aikovat tai sillä jo toimineet, joilla ei ole tässä laissa säädettyjen vaatimusten mukaista henkilösertifikaattia, voisivat halutessaan hakeutua koulutukseen ja saada sertifioinnin. Siirtymäsäännöksen mukaan ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyt tämän lain vaatimukset täyttävät henkilösertifioinnit olisivat kuitenkin voimassa niistä annetuissa päätök-

sissä määrätyn ajan, jonka jälkeen sertifiointia on haettava uudelleen tämän lain 49 d §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla. Nykyisin ensimmäinen myönnetty henkilösertifikaatti on voimassa kaksi vuotta. Tämän jälkeen sertifikaatti voidaan uudistaa viideksi vuodeksi kerrallaan.

Alalla pidempään toimineiden, joilla ei ole aikaisempaa sertifiointia, pätevyyden arvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon aikaisemmin hankittu osaaminen. Aikaisemmin hankituksi osaamiseksi voitaisiin laskea esimerkiksi suoritettut opinnot, tieteelliset tutkimukset, opinnäytetyöt, työnäytteet ja tut-

kimusryhmään osallistumiset. Alalla pidempään toimineita voisivat olla asiantuntija- ja tutkimuslaitosten tai yksityisten toimijoiden palveluksessa olevat henkilöt taikka itsenäisesti toimivat ammatinharjoittajat sekä viranomaistehtävissä alalla toimineet. Näiden henkilöiden aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen voitaisiin harkita tapauskohtaisesti, minkä perusteella määriteltäisiin asiantuntijan tarvitsema täydennyskoulutus ja sen sisältö. Henkilösertifioijan ja koulutuksen järjestäjän tulisi sopia keskenään asiantuntijan henkilökohtaisen opetussuunnitelman käytännön toteutuksesta.

Taulukko 1. Asiantuntijan kelpoisuus ulkopuoliseksi asiantuntijaksi lain siirtymäajan kuluessa

Aika	Asiantuntijat		
Nykyhetki	Voimassa oleva rakennusterveysasiantuntijan henkilösertifiointi (vapaaehtoinen henkilösertifiointi) 96 henkeä	Voimassa olevan lain mukainen ulkopuolinen asiantuntija, jota ei ole sertifioitu rakennusterveysasiantuntijaksi, mutta jonka (yksittäinen) kunta on hyväksynyt asiantuntijaksi.. noin 50–100 henkeä	Muut asiantuntijat, joita ei ole sertifioitu rakennusterveysasiantuntijoiksi ja jotka eivät ole voimassa olevan lain mukaan ulkopuolisia asiantuntijoita, esimerkiksi kosteusvauriotutkijat, sisäilma-asiantuntijat, talotekniset tutkijat ja mittajat, yhteensä noin 1 000 henkeä
Lain voimaantulo 1.10.2014			
Siirtymäaika 1.10.2014– 31.9.2016	Voi toimia ulkopuolisenä asiantuntijana lain voimaan tullessa. Sertifiointi on voimassa päätöksessä määrätyn ajan, jonka jälkeen sertifiointi uusitaan uuden lain mukaisesti.	Voi toimia ulkopuolisena asiantuntijana siirtymäajan. Siirtymäaikana on mahdollisuus hankkia henkilösertifiointiin tarvittava koulutus ja hakea sertifiointia. Koulutussuunnitelman laadinnassa voidaan huomioida aikaisemmin hankittu osaaminen.	Henkilön on hankittava henkilösertifioinnin edellyttämä koulutus hyväksytysti ja haettava henkilösertifiointia. Koulutussuunnitelman laadinnassa voidaan huomioida aikaisemmin hankittu osaaminen.
Siirtymäajan päätyttyä 1.10.2016		Siirtymäajan jälkeen ulkopuolisella asiantuntijalla on oltava lain mukainen henkilösertifiointi toimiakseen ulkopuolisenä asiantuntijana.	

4 Perustuslain mukaisuus ja sääntämismääräykset

Suomen perustuslain (731/1999) 19 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystaloudelliset

ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon.

Ehdotetun terveydensuojelulain 27 §:n mukaan, jos kyseessä on ilmeinen terveyshaitta

tai jos epäkohta aiheutuu asunnon tai muun oleskelutilan puutteellisuudesta eikä epäkohdan poistaminen ole mahdollista taikka asunnon tai muun oleskelutilan omistaja tai haltija ei ole ryhtynyt terveydensuojeluviranomaisen määräämään toimenpiteeseen, kunnan terveydensuojeluviranomainen voi kieltää tai rajoittaa käyttämästä asuntoa tai muuta oleskelutilaa tarkoitukseensa. Tapauksissa, joissa asukas joutuu muuttamaan asunnosta pois oireilun vuoksi, vireille tulleen hallintoasian käsittely jatkuu viranomaisessa ja asunto voidaan, vaikka se olisi tyhjiillään, asettaa tarvittaessa käyttökieltoon. Kiellon tai rajoituksen tehosteeksi viranomainen voi asettaa uhkasakon tai teettämis- tai keskeyttämishuon. Perusteena on terveydensuojelun toteuttamiseksi uskottavan järjestelmän luominen ja hallintopakko on viimesijaisena keinona oikeasuhteinen (esimerkiksi PeVL 37/2005 vp). Huomionarvoista on se, että asumiskiellon määrääminen tapauksissa, joissa asunnon asukas ei tosiasiallisestikaan pysty asumaan asunnossaan, voi osaltaan turvata myös perustuslain 15 §:n perusoikeutena takaamaa omaisuuden suojaa.

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on rinnastanut esityksessä ehdotetun kaltaisen ulkopuolista asiantuntijaa koskevan pätevyys- ja rekisteröintivaatimuksen luvanvaraisuuteen (henkilösertifiointi) ja tarkastellut sitä perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvatun elinkeinovapauden näkökulmasta (esimerkiksi, PeVL 15/2008 vp). Ehdotuksessa, joka koskee ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyyden toteamista, on otettu huomioon mainitusta perustuslain pykälästä johtuvat vaatimukset. Ulkopuoliselta asiantuntijalta on perusteltua vaatia erityistä pätevyyttä ja rekisterissä oloa sen vuoksi, että muutoin rakennusten terveystarkastuksista tehtävät selvitykset tai tutkimukset eivät täytä niiltä vaadittuja laatuvaatimuksia. Esimerkiksi rakennusten sisäilman laadun arviointi ja rakenteiden mikrobimääritys vaativat riittävää alan ammattitaitoa.

Päätös ulkopuolisen asiantuntijan pätevyydestä sisältää merkittävän yksilön oikeuksia koskevan, lain soveltamiseen perustuvan rat-

kaisun. VTT Expert Services Oy on tähän mennessä toiminut rakennusterveysasiantuntijoiden henkilösertifioijana. Tämä on ollut vapaaehtoinen järjestelmä. Ehdotetun lakisääteisen ulkopuolisen asiantuntijan sertifiointitehtävän antamista yksityiselle toimijalle on arvioitava perustuslain 124 §:n kannalta. Mainitun perustuslainkohdan mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksen mukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Yksityiselle toimijalle säädetty tehtävä on riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen. Lisäksi pätevyyden saannin edellytykset ovat selviä ja yksiselitteisiä. Säännöksiin perustuvina ne ovat kaikille saatavilla olevia. Pätevyyden toteamisessa toimivalta perustuu sidottuun harkintaan. Sosiaali- ja terveysministeriö voi peruuttaa toimijalle annetun määräyksen, jos hyväksymisen edellytykset lakkaavat tai sertifiointissa havaitaan olennaisia puutteellisuuksia eikä toimija ole korjannut toimintaansa, mikä takaa oikeusturvavaatimusten täyttymisen.

Lakiehdotuksen 49 d § ei sisällä merkittävän julkisen vallan siirtämistä yksityiselle toimijalle. Lisäksi koska siirto on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eivätkä perusoikeudet vaarannu, voidaan siirtoa esittää perustuslain 124 §:n mukaisesti. Objektiviteetti, oikeusturva ja muut hyvän hallinnon vaatimukset voidaan päätöksentekomenettelyssä turvata siten, kuin perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on edellytetty (esimerkiksi PeVL 37/2010 vp).

Valvontaviranomainen voisi käyttää apunaan ulkopuolista asiantuntijaa valvonnan kannalta merkityksellisen seikan selvittämisessä. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttäminen apuna valvonnassa voi joissakin tapauksissa olla esimerkiksi valvonnan kohteina oleviin seikkoihin liittyvien ammatillisten ja teknisten erityispiirteiden vuoksi tarkoituksenmukaista. Ulkopuolinen asiantuntija arvioisi rakennuksessa olevia vaurioita ja epäpuhtauslähteitä sekä niiden kulkeutumista sisäilmaan sekä vertaa mittaustuloksia terveys-

haitan tulkinnasta annettuihin ohjeisiin ja toimenpiderajoihin.

Terveysturvallisuuslain mukainen valvonta on julkisen vallan käyttöä, eikä terveyshaitan arvioinnissa voida soveltaa toimenpiderajoja aina tarkkoina raja-arvoina. Terveyshaitan arviointiin liittyy tapauskohtaista toimenpiderajojen tulkintaa ja niiden perusteella terveyshaitan olemassaolosta päättää nimenomaan kunnan terveydensuojeluviranomainen kaikkien saatujen tutkimustulosten ja kokonaisharkinnan perusteella. Ulkopuolisen asiantuntijan tehtävät eivät täten sisällä sellaista julkisen vallan käyttämistä, että se rinnastuisi julkiseen hallintotehtävään. Ulkopuolisen asiantuntijan toiminta on puolueetonta, tekniseen asiantuntemukseen perustuvaa arviointia, eivätkä perustuslain 124 §:n asettamat vaatimukset siten kohdistu tällaiseen toimintaan (ks. esim. PeVL 2/2002 vp, s. 3—4). Kyse olisi eräänlaisista teknisistä asiantuntijalausunnoista, joiden hankkimista laki edellyttää tietyissä tilanteissa (esimerkiksi PeVL 4/2012 vp).

Ulkopuolisena asiantuntijana toimimista edellyttävän merkinnän poistaminen henkilösertifioijan rekisteristä, jolloin toiminnan harjoittamisen jatkaminen kielletään, olisi suhteellisuusperiaate huomioon ottaen sidottu lähinnä vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvan saaneelle mahdollisesti annetut kehotukset ja varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (esimerkiksi PeVL 58/2010 vp ja PeVL 8/2012 vp) taikka henkilö ei enää muutoin täyttäisi pätevyysvaatimuksia. Ennen poistamista henkilölle on varattava tilaisuus korjata puute pätevyysvaatimuksissa, jollei puute ole niin olennainen, ettei sen poistaminen ole mahdollista kohtuullisessa ajassa. Sertifiointi on voimassa 5 vuotta. Sosiaali- ja terveysministeriö valvoisi henkilösertifioijan toimintaa lain 49 c §:n 3 momentin nojalla. Perustuslain 10 §:ssä säädetään yksityiselämän, kunnan ja kotirauhan suojasta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavara rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy

samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista.

Henkilösertifiointimenettelyssä noudatetaan henkilötietojen käsittelyn osalta, mitä henkilötietolaissa säädetään. Tämän lisäksi ehdotetussa lain 49 c §:ssä säädetään rekisteröinnin tavoitteesta, käyttötarkoituksista, tietojen luovutettavuudesta sekä tietojen säilytysajasta henkilörekisterissä. Henkilösertifiointijärjestelmään ei tule arkaluontoisia henkilötietoja. Ehdotuksessa on täten otettu huomioon tulkintakäytäntö (esimerkiksi PeVL 38/2010 vp).

Lailla voidaan mainitun perustuslain 10 §:n mukaan lisäksi säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Esitysehdotuksen 45 ja 46 §:ssä tarkoitettua tarkastusoikeutta on tarkasteltava perustuslain 10 §:ssä turvatus kotirauhan kannalta. Etupäässä tarkastukset kohdistuvat käytännössä katsoen ammatti- ja elinkeinotoimintaan käytettäviin tiloihin. Jos kuitenkin tila, jossa ammattia tai elinkeinoa harjoitetaan, sijaitsee asuintilojen yhteydessä, perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaisesti on perusteltua, että lainkohdassa nimenomaisesti suljettaisiin perustuslaillisen kotirauhan piiriin kuuluvat asuintilat tarkastusoikeuden ulkopuolelle. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti "kaikenlaiseen pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat" (PeVL 16/2004 vp).

Lain 46 §:ssä säädetään terveydensuojeluviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, jos asunnosta aiheutuu asukkaalle tai tilassa oleskelevalle tai tämän naapurille ter-

veyshaittaa. Ulkopuolisella asiantuntijalla ei luonnollisestikaan ole oikeutta tehdä tarkastusta pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Asiantuntija voi kuitenkin joutua menemään kotirauhan suojan piirissä oleviin paikkoihin ja tiloihin toimiessaan valvontaviranomaisen apuna. Asiantuntija käy arvioimassa tai mittaamassa rakennuksen olosuhteita ja altisteta terveyshaitan arviointia varten. Tilanne rinnastuu siihen, kun rakennukseen joudutaan menemään muutoinkin omistajan pyynnöstä suorittamaan esimerkiksi erilaisia huoltotöitä tai selvittämään niiden tarvetta. Vuokrattujen huoneistojen osalta tällaisesta tilanteesta on säädetty esimerkiksi asuinhuoneistojen vuokrauksesta annetun lain (481/1995) 21 §:ää, jonka mukaan hoitotoimenpide tai korjaus- tai muutostyö, joka ei aiheuta olennaista haittaa tai häiriötä vuokraoikeuden käyttämisessä, saadaan suorittaa edellyttäen, että vuokranantaja ilmoittaa siitä vuokralaiselle vähintään 14 päivää ennen työn aloittamista.

Yksityisyyden suojaa koskeva perustuslain 10 § on merkityksellinen myös tallenteiden asianmukaisen käytön varmistamiseksi tarkastustoiminnassa. Ehdotetun lain 45 §:n 2 momentissa esitetään aiemmasta poiketen monipuolistettavaksi tarkastajan valvontakeinoja. Valokuvaaminen tai videointi lisätäisiin aiemmasta poiketen tarkastuksen dokumentointitavaksi. Mainitun pykälän 3 momentin mukaan jäljennökset tuloksista, valokuvista tai muista tallenteista tehdyt tarpeelliset ja riittävät selvitykset olisi annettava tiedoksi vastaavasti kuin tarkastuskertomus. Terveystensuojelulain 45 §:n mukaisten tarkastusten kohdistuessa asuinhuoneistoihin, on otettava erityisesti huomioon, ettei kuvattalenteisiin voi sisältyä henkilön elintapojen tai muiden arkaluontoisten seikkojen kuvas-

tamista. Tämä näkökohta tulisi huomioida esimerkiksi niin sanottujen siivottomuustarkastusten yhteydessä. Kuvatallenteiden osalta on siksi tarvittaessa noudatettava sitä, mitä julkisuuslain 24 ja 32 §:ssä säädetään. Kuvatallenne voi olla myös osa henkilökisteriä, jolloin tallenteen käsittelyssä on noudatettava henkilötietolakia (523/1999).

Siirtymäsäännöksiä on arvioitu erityisesti terveydensuojelun, luottamuksensuojan ja yhdenvertaisuuden kannalta. Terveystensuojelun kannalta on arvioitu, kuinka uusi henkilösertifiointijärjestelmä saadaan mahdollisimman tehokkaasti käyttöönotettua siten, että uudistuksen hyväksyttävyyttä uhkaavat siirtymävaiheen ongelmat jäävät vähäisiksi. Luottamuksensuojan kannalta säännöksissä on varattu riittävä ja kohtuullinen 24 kuukauden määräaika uusien, ulkopuolista asiantuntijaa koskevien pätevyysvaatimusten käyttöönotolle. Siirtymäsäännöksiä on arvioitu lisäksi perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaisen yhdenvertaisuuden kannalta. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta henkilösertifioijana tai ulkopuolisena asiantuntijana toimiminen ovat säännöksiin perustuvina kaikille saatavilla olevia. Lakiehdotuksen tavoitteena on ulkopuolisten asiantuntijoiden toiminnan yhtenäistäminen, kehittäminen ja laadun varmistaminen, mikä edelleen parantaisi kansalaisten terveydensuojelun toimeenpanoa. Ehdotettuja siirtymäsäännöksiä ei täten voida pitää ongelmallisina perustuslain kannalta. Edellä esitetyillä perusteilla lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

terveydensuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 27, 45, 46 ja 49 § sekä 50 §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 49 § laissa 24/2006 ja 50 §:n 4 momentti laissa 129/2009, sekä lisätään lakiin uusi 49 c ja 49 d § ja 56 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 777/1996, 1223/2002, 89/2002 ja 285/2006, siitä lailla 89/2000 kumotun 4 momentin tilalle uusi 4 momentti ja lailla 1223/2002 kumotun 5 momentin tilalle uusi 5 momentti, seuraavasti:

27 §

Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta

Jos asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyy melua, tärinää, hajua, valoa, mikrobeja, pölyä, savua, liiallista lämpöä tai kylmyyttä taikka kosteutta, säteilyä tai muuta niihin verrattavaa siten, että siitä voi aiheutua terveyshaittaa asunnossa tai muussa tilassa oleskelevalle, toimenpiteisiin haitan ja siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi poistamiseksi tai rajoittamiseksi on ryhdyttävä viipymättä, ellei muualla laissa toisin säädetä. Jos haitta aiheutuu asuinhuoneiston tai muun oleskelutilan rakennuksen rakenteista, eristeistä tai rakennuksen omistajan vastuulla olevista perusjärjestelmistä, haitan poistamisesta vastaa rakennuksen omistaja. Jos terveyshaitta aiheutuu kuitenkin asunnon tai muun oleskelutilan käytöstä, joka ei ole tavanomaista, terveyshaitan poistamisesta vastaa asunnon tai muun oleskelutilan haltija. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa sen, jonka vastuulla haitta on, ryhtymään viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaitan ja siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos terveyshaitta on ilmeinen, haittaa ei voida korjata tai jos terveydensuojeluviranomaisen määräystä haitan poistamiseksi ei ole noudatettu, terveydensuojeluviranomai-

nen voi kieltää tai rajoittaa asunnon tai muun oleskelutilan käyttöä.

Tässä pykälässä tarkoitettujen määräysten antamisen tulee perustua terveydensuojeluviranomaisen tekemään tarkastukseen sekä riittäviin ja luotettaviin mittauksiin, näytteisiin, tutkimuksiin selvityksiin tai havaintoihin. Terveyshaitan selvittämiseksi voidaan lisäksi antaa määräys rakenteen kuntotutkimuksen suorittamisesta.

45 §

Tarkastusoikeus

Terveydensuojeluviranomaisella on oikeus tämän lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi tehdä tarkastuksia sekä teettää niihin liittyviä tutkimuksia.

Tarkastuksen tai tutkimuksen tekijällä on oikeus tehtävänsä suorittamiseksi:

1) päästä alueelle tai rakennukseen, missä harjoitetaan terveydensuojelun kannalta merkityksellistä toimintaa tai missä terveydensuojeluviranomainen perustellusta syystä epäilee esiintyvän tai syntyvän terveyshaittoja;

2) saada tarvittavat, käytettävissä olevat tiedot rakennuksista, laitteista, valmistusmenetelmistä, toiminnan laadusta ja terveydellisten seikkojen arvioimista koskevien mittausten ja tutkimusten tuloksista;

3) tehdä tarvittavat mittaukset sekä ottaa tarvittavat valokuvat ja muut mahdolliset tal-

lenteet sekä ottaa tutkimusten tekemiseksi edustava näyte.

Oleellisesti asiaan vaikuttavien tehtyjen mittausten ja tutkimusten tulokset sekä valokuvat tai muut tallenteet on liitettävä tarkastuskertomukseen. Jäljennökset mittausten ja tutkimusten tuloksista, valokuvista tai muista tallenteista taikka näistä tehdyt tarpeelliset ja riittävät selvitykset on annettava tiedoksi vastaavasti kuin tarkastuskertomus. Tarkastukseen sovelletaan muutoin mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Tallenteisiin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 ja 32 §:ää ja henkilötietolakiä (523/1999).

46 §

Asunnontarkastus

Tarkastus tai siihen liittyvä muu valvontatoimi voidaan tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa muutoin kuin tilan haltijan tai omistajan omasta aloitteesta vain, jos se on välttämätön sen selvittämiseksi, aiheutuuko haltijalle tai muulle tilassa oleskelevalle taikka naapurille terveyshaittaa.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyn tilan tarkastus asukkaan tahdon vastaisesti voidaan tehdä vain, jos viranomaisella on perusteltu syy epäillä välittömiä toimia edellyttävää vakavaa terveyshaittaa. Tällöin tarkastuksen tai siihen liittyvän toimen suorittamiseen tulee olla kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys.

Lisäksi 1 momentissa tarkoitettu tarkastus tai muu valvontatoimi voidaan tehdä tässä laissa rangaistavaksi säädetyn menettelyn selvittämiseksi.

49 §

Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttäminen terveydensuojeluvonnassa

Asunnon ja muun oleskelutilan tutkimuksia ja selvityksiä tämän lain mukaista viranomaisvalvontaa varten tekevällä ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla tarvittava pätevyys terveyshaittaa aiheuttavien kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten tekijöiden selvittämiseksi. Mittaukset, tutkimukset ja selvi-

tykset on tehtävä sekä näytteet otettava luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin.

Jos viranomaisvalvontaa varten tarvitaan ulkopuolista asiantuntijaa sellaisen mittauksen, tutkimuksen tai selvityksen tekemiseen taikka näytteen ottamiseen, johon 49 d §:n 1 momentissa tarkoitettu pätevyys, ei sovellu tai ole tarkoituksenmukainen, on tehtävässä käytettävä muutoin pätevää henkilöä. Jos edellä tarkoitettu ulkopuolinen asiantuntija käyttää apunaan henkilöä, joka ei ole osoittanut pätevyyttään 49 d §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla, hän vastaa siitä, että tutkimukset ja selvitykset on tehty asiantuntevasti ja pätevästi.

Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellisia virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen tehdessään tässä laissa tarkoitettuja tutkimuksia ja selvityksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

49 c §

Henkilösertifioijana toimimisen edellytykset

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö nimeää määräjäksi tai toistaiseksi toimijan, joka sertifioi henkilön ulkopuoliseksi asiantuntijaksi sen jälkeen, kun tämä on osoittanut osaamisensa 49 d §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Toimijalla tulee olla:

- a) riittävä ja asiantunteva henkilöstö sertifiointiin toteuttamiseksi;
- b) muut käytännön edellytykset sertifiointitoiminnan järjestämiseen;
- c) toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton asema sertifiointiin nähden.

Nimeämistä haetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä. Hakemuksessa on esitettävä selvitys 2 momentissa säädettyjen vaatimusten täyttymisestä. Nimeämispäätöksessään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa sertifiointiin liittyvät järjestelyt ja asettaa tarvittaessa toimintaa koskevia tarkempia ehtoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös voidaan peruuttaa, jos hyväksymisen edellytykset lakkaavat tai sertifiointissa havaitaan olennaisia puutteellisuuksia eikä toimija ole korjannut toimintaansa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kanssa.

ministeriön kehotuksesta huolimatta annetussa määräajassa Sosiaali- ja terveysministeriö valvoo 1 momentissa tarkoitettun henkilösertifioijan toimintaa.

49 d §

Henkilön sertifiointi ulkopuoliseksi asiantuntijaksi

Edellä 49 §:n 1 momentissa tarkoitettun henkilön tulee osoittaa pätevyytensä suorittamalla hyväksytysti sosiaali- ja terveysministeriön edellyttämä koulutus ja osaamistesti taikka hyväksyttämällä aiemmin koulutuksella tai työkokemuksella hankkimansa vastaava osaaminen. Tarkempia säännöksiä pätevyyden osoittamiseksi suoritettavan koulutuksen sisällöstä ja laajuudesta sekä edellytettävästä työkokemuksesta tai muusta osaamisesta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Edellä 49 c §:ssä tarkoitettu toimija ylläpitää julkista tietojärjestelmää, johon tehdään merkintä mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettun henkilön pätevyydestä sertifiointin voimassaoloajaksi. Tällä merkinnällä osoitetaan henkilön sertifiointi ulkopuoliseksi asiantuntijaksi. Osoituksena sertifiointista henkilölle annetaan todistus, jonka mallin sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa. Sertifiointi on voimassa 5 vuotta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu merkintä voidaan poistaa tietojärjestelmästä, jos henkilö ei täytä enää pätevyysvaatimuksia tai toistuvasti laiminlyö tehtävissä edellytettävää riippumattomuutta tai asiallista raportointia taikka oikeita mittaus- ja tutkimusmenetelmiä. Ennen tietojärjestelmästä poistamista henkilölle on varattava tilaisuus korjata pätevyydessään oleva puute, jollei puute ole niin olennainen, ettei sen korjaaminen ole mahdollista kohtuullisessa ajassa.

Ulkopuolisen asiantuntijan tulee pitää ammattitaitoaan yllä asunnon tai muiden oleskelutilojen terveydellisten olosuhteiden arvioinneilla, koulutuksella tai näihin rinnastettavalla tavalla, jotta hänen sertifiointinsa voidaan uudistaa. Asiantuntijan on esitettävä ammattitaitonsa ylläpitämisestä selvitys hakiessaan sertifiointin uudistamista 49 c §:ssä tarkoitettulta toimijalta.

50 §

Maksut

Kunnalla on lisäksi oikeus periä hyväksymänsä taksan mukainen maksu:

1) kiinteistön omistajalta tai haltijalta taikka muulta, jonka vastuulla terveyshaitta 27 §:n nojalla on, asunnossa tai muussa oleskelutilassa suoritetusta tarkastuksesta, mittauksesta, näytteenotosta, tutkimuksesta ja selvityksestä, joka liittyy 26 §:n mukaisten terveyshaittojen selvittämiseen tai haitan poistamisen varmistamiseen; viranomaisen ensimmäinen tarkastus terveyshaittaepäilyn selvittämiseksi ja siihen liittyvä jatkotutkimustarpeen määrittely on kuitenkin maksuton;

2) kaivon omistajalta talousvesitutkimuksista silloin, kun kysymys ei ole 16 §:n 4 momentissa tarkoitettusta talousvettä toimittavasta laitoksesta.

56 §

Muutoksenhaku

Edellä 49 c §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuun sosiaali- ja terveysministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Edellä 49 d §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua sosiaali- ja terveysministeriöltä siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Ulkopuolinen asiantuntija, jolla on riittävä asiantuntemus ja pätevyys ja joka on osoittanut kunnan terveydensuojeluviranomaiselle käyttämiensä tutkimusmenetelmien luotettavuuden tämän lain voimaan tullessa voimas-

sa olleen 49 §:n mukaisesti, saa toimia terveydensuojeluviranomaisen ulkopuolisena asiantuntijana 24 kuukautta tämän lain voimaantulosta.

Ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyt tässä laissa säädetty vaatimukset täyttävät henkilösertifiointit ovat voimassa niistä annetuissa päätöksissä määrätyn ajan.

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 2014

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Paula Risikko*

Laki**terveydensuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 27, 45, 46 ja 49 § sekä 50 §:n 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 49 § laissa 24/2006 ja 50 §:n 4 momentti laissa 129/2009, sekä lisätään lakiin uusi 49 c ja 49 d § ja 56 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 777/1996, 1223/2002, 89/2002 ja 285/2006, siitä lailla 89/2000 kumotun 4 momentin tilalle uusi 4 momentti ja lailla 1223/2002 kumotun 5 momentin tilalle uusi 5 momentti, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

27 §

27 §

Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta

Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta

Milloin asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyy melua, tärinää, hajua, valoa, mikrobeja, pölyä, savua, liiallista lämpöä tai kylmyyttä taikka kosteutta, säteilyä tai muuta niihin verrattavaa siten, että siitä voi aiheutua terveyshaittaa asunnossa tai muussa tilassa oleskelevalle, kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa sen, jonka menettely tai toimenpide on syynä tällaiseen epäkohtaan, ryhtymään toimenpiteisiin terveyshaitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos epäkohta aiheutuu asunnon tai muun tilan puutteellisuudesta eikä epäkohdan poistaminen ole mahdollista tai asunnon tai oleskelutilan omistaja tai haltija, milloin tämä omistaja tai haltija on vastuussa puutteellisuuden tai epäkohdan korjaamisesta, ei ole ryhtynyt terveydensuojeluviranomaisen määräämään toimenpiteeseen, kunnan terveydensuojeluviranomainen voi kieltää tai rajoittaa käyttämästä asuntoa tai oleskelutilaa tarkoitukseensa.

Jos asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyy melua, tärinää, hajua, valoa, mikrobeja, pölyä, savua, liiallista lämpöä tai kylmyyttä taikka kosteutta, säteilyä tai muuta niihin verrattavaa siten, että siitä voi aiheutua terveyshaittaa asunnossa tai muussa tilassa oleskelevalle, toimenpiteisiin haitan ja siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi on ryhdyttävä viipymättä, ellei muualla laissa toisin säädetä.

Jos haitta aiheutuu asuinhuoneiston tai muun oleskelutilan rakennuksen rakenteista, eristeistä tai rakennuksen omistajan vastuulla olevista perusjärjestelmistä, haitan poistamisesta vastaa rakennuksen omistaja. Jos terveyshaitta aiheutuu kuitenkin asunnon tai muun oleskelutilan käytöstä, joka ei ole tavanomaista, terveyshaitan poistamisesta vastaa asunnon tai muun oleskelutilan haltija. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa sen, jonka vastuulla haitta on, ryhtymään viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaitan ja siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos terveyshaitta on ilmeinen, haittaa ei voida korjata tai jos terveydensuojeluviran-

omaisen määräystä haitan poistamiseksi ei ole noudatettu, terveydensuojeluviranomainen voi kieltää tai rajoittaa asunnon tai muun oleskelutilan käyttöä.

Tässä pykälässä tarkoitettujen määräysten antamisen tulee perustua terveydensuojeluviranomaisen tekemään tarkastukseen sekä riittäviin ja luotettaviin mittauksiin, näytteisiin, tutkimuksiin selvityksiin tai havaintoihin. Terveyshaitan selvittämiseksi voidaan lisäksi antaa määräys rakenteen kuntotutkimuksen suorittamisesta.

45 §

Tarkastusoikeus

Terveydensuojeluviranomaisella on oikeus tämän lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi tehdä tai teettää tarkastuksia ja niihin liittyviä tutkimuksia.

Tarkastuksen tai tutkimuksen tekijällä on oikeus tehtävänsä suorittamiseksi:

1) päästä alueelle tai rakennukseen, missä harjoitetaan terveydensuojelun kannalta merkityksellistä toimintaa tai missä terveydensuojeluviranomainen perustellusta syystä epäilee esiintyvän tai syntyvän terveystahdittoja;

2) saada tarvittavat, käytettävissä olevat tiedot rakennuksista, laitteista, valmistusmenetelmistä, toiminnan laadusta ja terveydellisten seikkojen arvioimista koskevien mittausten ja tutkimusten tuloksista; sekä

3) tehdä tarvittavat mittaukset ja ottaa tutkimusten tekemiseksi edustava näyte.

45 §

Tarkastusoikeus

Terveydensuojeluviranomaisella on oikeus tämän lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi tehdä tarkastuksia sekä teettää niihin liittyviä tutkimuksia.

Tarkastuksen tai tutkimuksen tekijällä on oikeus tehtävänsä suorittamiseksi:

1) päästä alueelle tai rakennukseen, missä harjoitetaan terveydensuojelun kannalta merkityksellistä toimintaa tai missä terveydensuojeluviranomainen perustellusta syystä epäilee esiintyvän tai syntyvän terveystahdittoja;

2) saada tarvittavat, käytettävissä olevat tiedot rakennuksista, laitteista, valmistusmenetelmistä, toiminnan laadusta ja terveydellisten seikkojen arvioimista koskevien mittausten ja tutkimusten tuloksista;

3) tehdä tarvittavat mittaukset sekä ottaa tarvittavat valokuvat ja muut mahdolliset tallenteet sekä ottaa tutkimusten tekemiseksi edustava näyte.

Oleellisesti asiaan vaikuttavien tehtyjen mittausten ja tutkimusten tulokset sekä valokuvat tai muut tallenteet on liitettävä tarkastuskertomukseen. Jäljennökset mittausten ja tutkimusten tuloksista, valokuvista tai muista tallenteista taikka näistä tehty tarpeelliset ja riittävät selvitykset on annettava tiedoksi vastaavasti kuin tarkastuskertomus. Tarkastukseen sovelletaan muutoin mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään. Tallenteisiin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 ja 32 §:ää ja henkilötietolakia (523/1999).

46 §

Asunnontarkastus

Asunnon tarkastus yksityiselle kuuluvassa asunnossa muutoin kuin asukkaan tai omistajan omasta aloitteesta voidaan tehdä vain, jos viranomaisella on perusteltu syy epäillä asunnosta aiheutuvan asukkaalle tai asunnon naapurille terveyshaittaa. Jos tarkastus tehdään asukkaan tahdon vastaisesti, se voidaan tehdä vain, jos viranomaisella on perusteltu syy epäillä asunnon aiheuttavan asukkaalle tai asunnon naapurille vakavaa terveyshaittaa. Tarkastuksen suorittamiseen tulee tällöin olla kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys.

49 §

Ulkopuoliset asiantuntijat

Tutkimuksia ja selvityksiä tämän lain mukaista viranomaisvalvontaa varten tekevällä ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla tarvittava asiantuntemus ja pätevyys. Ulkopuolisen asiantuntijan on osoitettava kunnan terveydensuojeluviranomaiselle käyttämiensä tutkimusmenetelmien luotettavuus. Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan hallintolain (434/2003) virkamiehen esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa tarkemmin säätää tämän lain mukaista viranomaisvalvontaa varten tutkimuksia ja selvityksiä tekevien ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevydestä.

46 §

Asunnontarkastus

Tarkastus tai siihen liittyvä muu valvontatoimi voidaan tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa muutoin kuin tilan haltijan tai omistajan omasta aloitteesta vain, jos se on välttämätön sen selvittämiseksi, aiheutuuko haltijalle tai muulle tilassa oleskelevalle taikka naapurille terveyshaittaa.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyn tilan tarkastus asukkaan tahdon vastaisesti voidaan tehdä vain, jos viranomaisella on perusteltu syy epäillä välittömiä toimia edellyttävää vakavaa terveyshaittaa. Tällöin tarkastuksen tai siihen liittyvän toimen suorittamiseen tulee olla kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys.

Lisäksi 1 momentissa tarkoitettu tarkastus tai muu valvontatoimi voidaan tehdä tässä laissa rangaistavaksi säädetyn menettelyn selvittämiseksi.

49 §

Ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttäminen terveydensuojeluvalvonnessa

Asunnon ja muun oleskelutilan tutkimuksia ja selvityksiä tämän lain mukaista viranomaisvalvontaa varten tekevällä ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla tarvittava pätevyys terveyshaittaa aiheuttavien kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten tekijöiden selvittämiseksi. Mittaukset, tutkimukset ja selvitykset on tehtävä sekä näytteet otettava luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin.

Jos viranomaisvalvontaa varten tarvitaan ulkopuolista asiantuntijaa sellaisen mittauksen, tutkimuksen tai selvityksen tekemiseen taikka näytteen ottamiseen, johon 49 d §:n 1 momentissa tarkoitettu pätevyys, ei sovellu tai ole tarkoituksenmukainen, on tehtävässä käytettävä muutoin pätevää henkilöä. Jos edellä tarkoitettu ulkopuolinen asiantuntija käyttää apunaan henkilöä, joka ei ole osoittanut pätevyyttään 49 d §:n 1 momentissa

säädetyllä tavalla, hän vastaa siitä, että tutkimukset ja selvitykset on tehty asiantuntevasti ja pätevästi.

Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellisia virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen tehdessään tässä laissa tarkoitettuja tutkimuksia ja selvityksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

49 c §

Henkilösertifioijana toimimisen edellytykset

Sosiaali- ja terveysministeriö nimeää määrääjäksi tai toistaiseksi toimijan, joka sertifioidi henkilön ulkopuoliseksi asiantuntijaksi sen jälkeen, kun tämä on osoittanut osaamisensa 49 d §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Toimijalla tulee olla:

- a) riittävä ja asiantunteva henkilöstö sertifiointin toteuttamiseksi;
- b) muut käytännön edellytykset sertifiointitoiminnan järjestämiseen;
- c) toiminnallisesti ja taloudellisesti riippumaton asema sertifiointiin nähden.

Nimeämistä haetaan sosiaali- ja terveysministeriöltä. Hakemuksessa on esitettävä selvitys 2 momentissa säädettyjen vaatimusten täytymisestä. Nimeämispäätöksessään sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa sertifiointiin liittyvät järjestelyt ja asettaa tarvittaessa toimintaa koskevia tarkempia ehtoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös voidaan peruuttaa, jos hyväksymisen edellytykset lakkaavat tai sertifiointissa havaitaan olennaisia puutteellisuuksia eikä toimija ole korjannut toimintaansa sosiaali- ja terveysministeriön kehotuksesta huolimatta annetussa määräajassa Sosiaali- ja terveysministeriö valvoo 1 momentissa tarkoitettun henkilösertifioijan toimintaa.

49 d §

Henkilön sertifiointi ulkopuoliseksi asiantuntijaksi

Edellä 49 §:n 1 momentissa tarkoitettun henkilön tulee osoittaa pätevyytensä suorit-

tamalla hyväksytysti sosiaali- ja terveysministeriön edellyttämä koulutus ja osaamistesti taikka hyväksyttämällä aiemmin koulutuksella tai työkokemuksella hankkimansa vastaava osaaminen. Tarkempia säännöksiä pätevyyden osoittamiseksi suoristettavan koulutuksen sisällöstä ja laajuudesta sekä edellytettävästä työkokemuksesta tai muusta osaamisesta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Edellä 49 c §:ssä tarkoitettu toimija ylläpitää julkista tietojärjestelmää, johon tehdään merkintä mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettun henkilön pätevyydestä sertifiointin voimassaoloajaksi. Tällä merkinnällä osoitetaan henkilön sertifiointi ulkopuoliseksi asiantuntijaksi. Osoituksena sertifiointista henkilölle annetaan todistus, jonka mallin sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa. Sertifiointi on voimassa 5 vuotta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu merkintä voidaan poistaa tietojärjestelmästä, jos henkilö ei täytä enää pätevyysvaatimuksia tai toistuvasti laiminlyö tehtävissä edellytettävää riippumattomuutta tai asiallista raportointia taikka oikeita mittaus- ja tutkimusmenetelmiä. Ennen tietojärjestelmästä poistamista henkilölle on varattava tilaisuus korjata pätevyydessään oleva puute, jollei puute ole niin olennainen, ettei sen korjaaminen ole mahdollista kohtuullisessa ajassa.

Ulkopuolisen asiantuntijan tulee pitää ammattitaitoaan yllä asunnon tai muiden oleskelutilojen terveydellisten olosuhteiden arvioinneilla, koulutuksella tai näihin rinnastettavalla tavalla, jotta hänen sertifiointinsa voidaan uudistaa. Asiantuntijan on esitettävä ammattitaitonsa ylläpitämisestä selvitys hakiessaan sertifiointin uudistamista 49 c §:ssä tarkoitettulta toimijalta.

50 §

Maksut

Kunnalla on lisäksi oikeus periä hyväksymänsä taksan mukainen maksu:

1) kiinteistön omistajalta asunnossa tai muussa oleskelutilassa suoritetusta mittauk-

50 §

Maksut

Kunnalla on lisäksi oikeus periä hyväksymänsä taksan mukainen maksu:

1) kiinteistön omistajalta tai haltijalta taikka muulta, jonka vastuulla terveyshaitta

sesta, näytteenotosta, tutkimuksesta ja selvityksestä, joka liittyy 26 §:n mukaisten terveyshaittojen selvittämiseen; *sekä*

2) kaivon omistajalta talousvesitutkimuksista silloin, kun kysymys ei ole 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua talousvettä toimittavasta laitoksesta.

27 §:n nojalla on, asunnossa tai muussa oleskelutilassa suoritetusta tarkastuksesta, mittauksesta, näytteenotosta, tutkimuksesta ja selvityksestä, joka liittyy 26 §:n mukaisten terveyshaittojen selvittämiseen tai haitan poistamisen varmistamiseen; viranomaisen ensimmäinen tarkastus terveyshaittaepäilyä selvittämiseksi ja siihen liittyvä jatkotutkimustarpeen määrittely on kuitenkin maksuton;

2) kaivon omistajalta talousvesitutkimuksista silloin, kun kysymys ei ole 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua talousvettä toimittavasta laitoksesta.

56 §

Muutoksenhaku

56 §

Muutoksenhaku

Edellä 49 c §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettuun sosiaali- ja terveysministeriön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Edellä 49 d §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua sosiaali- ja terveysministeriöltä siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Ulkopuolinen asiantuntija, jolla on riittävä asiantuntemus ja pätevyys ja joka on osoittanut kunnan terveydensuojeluviranomaiselle käyttämiensä tutkimusmenetelmien luotettavuuden tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 49 §:n mukaisesti, saa toimia terveydensuojeluviranomaisen ulkopuolisena asiantuntijana 24 kuukautta tämän lain voimaantulosta.

Ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytyt tässä laissa säädetyt vaatimukset täyttävät

42
Voimassa oleva laki

HE 76/2014 vp
Ehdotus

*henkilösertifiointit ovat voimassa niistä an-
netuissa päätöksissä määrätyn ajan.*
